

140
1971

ՀԱՅԿԵՍՏԱՆԻ
ՅԱՆՎԱՐԻՈՅԻՆ

ՀԱՄԵՆԱԿ . 6 . 1971 .

ხუთწლედის
 მთავარი
 ამოცანაა,
 უზრუნველყოთ
 ხალხის
 სხობრების
 მავარილური
 და კულტურული
 ღონის შვედგომი
 ამაღლება
 სოხილისტური
 ნაკომების
 განვითარების
 სწრაფი
 ვეების,
 მისი
 ეუფევიანობის
 ამაღლების,
 მესხიარულ-
 ვენიკური
 კრობრესისა
 და შრომის
 ნაყოფიარების
 ზრდის
 დაჩეარების
 საუუქველა

ლ. ი. ბრეშვანი

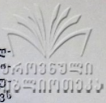

ხუთწლედის ნახიჯები

სიტყვა „ხუთწლელი“ შთამბეჭ-
 დავი, ახლობელია ყოველი საბჭო-
 თა ადამიანისათვის. ეს სიტყვა
 ფართო რეზონანსად გაისმა მთელ
 მსოფლიოში ოთხ ათეულ წელზე
 მეტი ხნის წინათ, როცა ჩვენს
 ქვეყანაში პირველი ხუთწლიანი
 გეგმა მუშავდებოდა. ეს სიტყვა
 მესხიერებაში აღადგენს იმ გმი-
 რულ, თავდადებულ ბრძოლასა
 და შრომას, რომელიც საბჭოთა
 ხალხმა კომუნისტური პარტიის
 ხელმძღვანელობით გასწია ჩვენს
 ქვეყანაში სოციალისტური საზო-
 გადოების აშენებისათვის, კომუ-
 ნიზმის მშენებლობისათვის. სიტ-
 ყვა „ხუთწლელი“ მოგვავიწყებს
 კაპიტალისტური, მოუწყნარებე-
 ლი, ანარქიული ეკონომიკის წი-

ნაშე სოციალისტური გეგმიანი
 მეურნეობის უპირატესობას. საბ-
 ჭოთა ხუთწლედების ისტორია
 ორგანულად შერწყმულია სსრ
 კავშირში სოციალიზმის (კომუნი-
 ზმის) მშენებლობის ისტორიას-
 თან.

პირველი ხუთწლიანი გეგმით
 ჩვენში ფაქტურად დაიწყო სო-
 ციალიზმის მშენებლობა. მიმდინ-
 ანარე ხუთწლელი თვლით მეცხრე
 ხუთწლედია, რომლის დირექტივე-
 ბი ერთსულდენად მოიწონა პარ-
 ტიის XXIV ყრილობამ. ახალი
 ხუთწლიანი გეგმის დირექტივებია
 ახალ ძალასა და ენერჯიას მატებს
 მშრომელებს მოქმედებისათვის.
 მათ ციან, რომ ხუთწლიანი გეგ-
 მის წარმატებით განხორციელება

დღემწიშენლოვან ეტაპს მოასწავებს კომუნისტების გზით საბჭოთა საზოგადოების შემდგომ წინსვლაში, ჩვენი ქვეყნის ეკონომიური და თავდაცვითი ძლიერების განმტკიცებაში, ხალხის ცხოვრების დონის ამაღლებაში. ამით აიხსნება ის, რომ დღეს ბუთუნუდის დირექტივებში მილიონობით მშრომელთა ყურადღების ცენტრშია. პარტიის გეგმა ხალხის გეგმა — ამ დღეიდან შეუდგა ჩვენი ხალხი ახალი ბუთუნაიანი გეგმის განხორციელებას.

მერვე ბუთუნულდამ ბევრი მნიშვნელოვანი რამ შეხდის ჩვენს საშობლოს, ბევრი სიკეთე მოუტანს საბჭოთა ხალხს. როცა კითხულობ დირექტივებს და ანალიზს უკეთებ დირექტივებში მოყვანილ ციფრებსა და ფაქტებს, ცხადად ხედავ, თუ რა უზარმაზარ ეკონომიურ ძლიერებას მიაღწია ჩვენმა ქვეყანამ. ამჟამად ჩვენი სახალხო მეურნეობა ერთ დღეშია ათჯერ მეტ საზოგადოებრივ პრადუქციას იძლევა, ვიდრე 1940 წელს ყოველდღიურად. კიდევ ერთი შედარება: მარტო 1970 წელს გამოშვებული იქნა დაახლოებით ორჯერ მეტი სამრეწველო პროდუქცია, ვიდრე ყველა ომამდელი ბუთუნუდის განმავლობაში.

ყოველი ბუთუნული აგრძელებს წინა ბუთუნუდის საქმეს, ჰკავს მას მთავარში, ძირითადში. მაგრამ, ამასთან, ყოველ ბუთუნულდს აქვს თავისი სახე, თავისებურება. ამ თავისებურებებს ითვალისწინებს კომუნისტური პარტია, რო-

ცა განსაზღვრავს ახალი ბუთუნუდის ამოცანებს.

საბჭოთა კავშირის კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის გენერალურმა მდივანმა ლ. ი. ბრეტენევმა თავის მოხსენებაში პარტიის XXIV ყრილობაზე აღნიშნა, რომ პარტიის ეკონომიური პოლიტიკა თანამედროვე ეტაპზე, ე. ი. მიმდინარე ბუთუნუდისა და უფრო ხანგრძლივი პერიოდისათვის, არსებითად შეიცავს სამ სავანძო საკითხს: ჯერ ერთი, ეს არის იმ მთავარი მიზნების საკითხი, რომელთა მისაღწევად წარმართავს პარტია საბჭოთა ეკონომიკის განვითარებას; მეორე, იმ წყაროებისა და რესურსების საკითხი, რომელთა მოპოვებისა და კენება აუცილებელი საზოგადოებრივი წარმოების შემდგომი სწრაფი აღმავლობისათვის; და მესამე, ეს არის მეურნეობის მართვისა და გაძლიერების საკითხი, რომელზეც უნდა უზრუნველყოფს ეკონომიკის სწრაფი განვითარება.

პარტიის ეკონომიური პოლიტიკის ამ კურსს ახაზავს მეცხრე ბუთუნაიანი გეგმის დირექტივები.

ყველაფერი აბამიანის კაბითილდევობისათვის

თქვენ ყველამ იცით, რომ ჩვენში ყოველწლიურად მრავალი გზა, შახტი, ელექტროსადგომი შენდება. რა მიზნისათვის ეკუთვნის ყველაფერი ეს? მხოლოდ და მხოლოდ ხალხის მუდამ მზარდ მატერიალურ და კულტურულ მოთხოვნილებათა სულ უფრო სრული დაკმაყოფილებისათვის. თუ კაბიტალისტურ საზოგადოებაში წარმოების განვითარება იმით ხდება, რომ კაბიტალისტებმა მეტი მოგება მიიღონ, სოციალიზმს ის უპირატესობა აქვს, რომ აქ წარმოება მშრომელი ხალხის ინტერესებს ემორჩილება. მშრომელთა კეთილდევობისათვის ხდება ჩვენში მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის, მშენებლობის, ტრანსპორტისა და სხვა დარგების დაჩქარებული განვითარება. ყველაფერი აბამიანისათვის, მისი კეთილდევობისათვის — ეს არის ჩვენი კომუნისტური პარტიის

დაიდი დევიზი. ხალხის კეთილდევობისათვის ურუნვა პარტიის უპირატესი მიზანია, იგი მუდამ წითელ ზოლად გასდევს ჩვენი პარტიის ისტორიულ მოღვაწეობას. ახალი ბუთუნაიანი გეგმის ერთ-ერთი თავისებურება სწორედ ის არის, რომ მასში წინა პლანზე წამოწეულია ხალხის კეთილდევობის, ხალხის შრომისა და ყოვან-ცხოვრების პირობების გაუმჯობესების სტრატეგიის მთავარი ამოცანა, — ვეცხოვრობთ დირექტივებში, — ის არის, რომ უზრუნველყოფთ ხალხის ცხოვრების მატერიალური და კულტურული დონის მნიშვნელოვანი ამაღლება სოციალისტური წარმოების განვითარების სწრაფ ტემპების, მისი ეფექტიანობის ამაღლების, მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესისა და შრომის ნაყოფიერების ზრდის დაჩქარების საფუძველზე. რა გეგმად ამ მხრივ მერვე ბუთუნულდში? ბევრი რამ. გადაჭარბებით შესრულდა მოსახლეობის მატერიალურ-კულტურული კეთილდევობის ამაღლების ძირითადი დავალებები. მაგალითად: მუშა-მოსამსახურეთა საშუალო თვიური ხელფასი გაიზარდა 26%-ით, ნაცვლად გეგმით გათვალისწინებულ 20%-ისა, და შეადგინა 122 მანეთი, ნაცვლად 1965 წლის 96,5 მანეთისა. ახალ ბუთუნულდში საშუალო ხელფასი გაიზარდა 146-148 მანეთამდე. კომლენერეთა შემოსავალი 1970 წელს 50%-ით გაიზარდა 1965 წელთან შედარებით. ახალ ბუთუნულდში იგი 80-85%-ით გაიზარდა. მოხმარების საზოგადოებრივმა ფონდებმა, საიდანაც მოსახლეობა იღებს შეღავათებას და

58511

JAMELEA

6

ივნიანი 1971

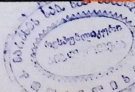
საქართველოს ახალი აქტიური მოძრაობის მხარეშია მთელი საქართველო

ბათუმი 1926 წლიდან

საქ. კ. მ. მ.

გამომცემლობა

უფასო დახმარებას, მერვე ხუთწლიანი ბოლოს მამილიარდი მანეთი შეადგინა. 1975 წლისათვის იგი 90 მილიარდ მანეთამდე გაიზარდა. საბინაო მშენებლობა ხომ ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მაჩვენებელია ხალხის კეთილდღეობისა. ვასულ ხუთწლიელში აშენდა 11 მილიონ 850 ათასი საცხოვრებელი ბინა, სადაც ახალშობილებსა და ახალშობილებს ადამიანმა იციან. ეს თითქმის იგივეა, რომ ჩვენს ქვეყანაში ნი-ზე მეტი დიდი ქალაქი აშენებულიყო მილიონი მცხოვრებით თითოეული. მსოფლიოში ვერ ნახავთ მეორე ქვეყანას, რომელსაც ამდენი ბინა აეშენებინოს უყანაქნელ ხუთწელში. საბინაო მშენებლობის უფრო გავრდილი მასშტაბები გათვალისწინებული მეცხრე ხუთწლიელის დირექტივებით.

აშენდება 565-575 მილიონი კვადრატული მეტრი საერთო ფართობის საცხოვრებელი სახლები. დაახლოებით 60 მილიონი კაცი მიიღებს ახალ საცხოვრებელ ბინას. დიდი შრომაა გაწეული მოსახლეობის კულტურულ-საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესებისათვის. კიდევ უფრო დიდი ღონისძიებები გათვალისწინებული ახალ ხუთწლიელში. ახა, მიიღებ-მოიხდებთ თქვენს ირგვლივ, როგორ შესამჩნევად ფართოვდება თეატრების, კლუბების, კინოთეატრების, ბიბლიოთეკების ქსელი, იზრდება წიგნების, უფრნალ-გაზეთების ტირაჟი. ახლა იზიანათ თუ ნახავთ ოჯახს, რომელსაც არ მქონდეს ტელევიზორი, რადიო-მიმღები, მაცივარი, სარეცხი მანქანა და სხვა სახის ელექტრო-მოწყობილობა.

თვალსაჩინო მიღწევები გვაქვს სახალხო განათლების დარგში. 1970 წლის აღწერით ქალაქის მშრომელთა 75%-ს საშუალო და უმაღლესი განათლება აქვს, ხოლო სოფლისას 60%-ზე მეტს. ახალ ხუთწლიელში სახელმწიფოს ხარჯზე სულ ცოტა მ მილიონი მონწველისათვის აშენდება ზოგად-საგანმანათლებლო სკოლები. გაიზარდება ინტერნატების ქსელი, განსაკუთრებით — სოფლად. დამთავრდება საყოველთაო საშუალო განათლების შემოღება. გავრთოვდება პიონერთა სახლების, ნორჩ ტექნიკოსთა და ნატურალისტთა სადგურების, სპორტული სკოლებისა და სხვათა მსგავსი. მოწვადდება უმაღლესი და საშუალო სპეციალური განათლების მქონე 9 მილიონი სპეციალისტი. დიდი უარადდება მიექცევა სასწავლებელთა მატერიალური ბაზის განმტკიცებას. ყველა ამ ღონისძიების განხორციელებას სჭირდება უდიდესი სახსრები, რომელთა ერთადერთი წყარო მშრომელი ხალხის მიერ შექმნილი ეროვნული შემოსავალია. მერვე ხუთწლიელში ეროვნულმა შემოსავლამ შეადგინა უზარმაზარი თანხა — 1 ტრილიონ 166 მილიარდ მანეთი, ნაცვლად 840 მილიარდისა მშვენიერ ხუთწლიელში. ახალ ხუთწლიელში ეროვნული შემოსავალი გაიზარდება 1 ტრილიონ 625 მილიარდ მანეთამდე.

ხალხის კეთილდღეობის ამაღლებისათვის დასახული ამოცანები რომ წარმატებით გადაიჭრას, საზოგადოებრივი წარმოება დაჩქარებული ტემპებით უნდა განვითარდეს. განსაკუთრებით სწრაფი ტემპებით უნდა განვითარდეს მსუბუქი და კვების მრეწველობა, სოფლის მეურნეობა, მოხმარების საგნების წარმოება. ეს, რასაკვირველია, იმას არ ნიშნავს, რომ ხელს ვიღებთ მძიმე მრეწველობის უპირატეს ზრდაზე. მძიმე მრეწველობის სწრაფი ტემპით განვითარება ყოველთვის იყო, არის და იქნება ჩვენს ქვეყნის ეკონომიური ძლიერების, თავდაცვის განმტკიცების, ხალხის კეთილდღეობის ამაღლების საძირკველი. ამიტომაც, ხუთწლიელი თვითვალისწინებს მძიმე მრეწველობის პროგრესული დარგების — ელექტროენერგეტიკის, მანქანათმშენებლობის, ქიმიური მრეწველობის, ნავთობქიმიური მრეწველობის და სხვ. უპირატესად გან-

ვითარებას. ყველა ესენი, ერთი მხრივ, საუფქვლად უდრეს ტექნიკურ პროგრესს სახალხო მშენებლობაში, მეორე მხრივ კი უზრუნველყოფს ფართო მოხმარების საგნების წარმოების გაიზარებას. გარდა ამისა, მძიმე მრეწველობა მიმდინარე ბრუნვებში მნიშვნელოვნად გაიზარდება მანქანათმშენებლობის გამოწვევას სოფლის მეურნეობის, მსუბუქი და კვების მრეწველობის, საავტომობილო და საყოფაცხოვრებო მომსახურების დარგების დაჩქარებული განვითარებისათვის. ამასთან, თვით მძიმე მრეწველობის დარგები გაავარტოვებენ მოხმარების საგნების წარმოებას. იცი თუ არა, რომ დღეს თავდაცვის მრეწველობის მიერ წარმოებული პროდუქციის მთლიანი მოცულობის 42% საქალაქო მიწების ხმარდება? ასევე დიდი რაოდენობით აწარმოებენ ფართო მოხმარების საგნებს მანქანათმშენებლობის, ქიმიური მრეწველობის და სხვა დარგები.

მთავარია საზოგადოებრივი წარმოების ინტენსიფიკაცია

და

ეფექტიანობის ამაღლება

როგორც ვხედავთ, ახალი ხუთწლიანი გეგმის დირექტივები სახალხო მრეწველობის წარმოების ყველა დარგის განვითარების ფართო პროგრამას იმდენად კონკრეტულად უნდა მივაღწიოთ საზოგადოებრივი წარმოების სწრაფ განვითარებას? ცნობილია საზოგადოებრივი წარმოების განვითარების ორი სახის ფაქტორების არსებობა. პირველი: ეს არის ექსტენსიური, ანუ რაოდენობრივი ფაქტორები, რომლებიც გულისხმობენ წარმოების გაიზარებას კაპიტალური დახარჯების მოცულობის ზრდის, ახალი საწარმოების მშენებლობის, დასამუშავებელი მუშათა რიცხვის გაიზარებას ხარჯზე. დღემდე ჩვენში წარმოება უმთავრესად ამ ფაქტორების საფუძველზე ვითარდებოდა. მეორე: ეს არის ინტენსიური, ხარისხობრივი ფაქტორები, რომლებიც გულისხმობენ წარმოების გაიზარებას არსებული საწარმოო სიმძლავრეების სრულად და რაციონალურად გამოყენების, მანქანათმშენებ-

ბიომბების განახლების, მეცნიერებასა და ტექნიკის ახალი მიღწევების დანერგვის, შრომის ნაყოფიერების გადიდების, ნედლეულის, მასალების, სათაბობისა და ელექტროენერჯის მომპირნეობით ხარჯის საფუძველზე. ამაჲმად, როცა მიღწეულია საზოგადოებრივი წარმოების მაღალი დონე და მეცნიერულ-ტექნიკური რევოლუცია ხორციელდება, უპირატესი მნიშვნელობა ენიჭება წარმოების ზრდის ინტენსიური უპიკორების გამოყენებას. კომუნისტურმა პარტიამ საზოგადოებრივი წარმოების ინტენსიფიკაცია და ევექტიანობის ამაღლება ჩვენი ქვეყნის ეკონომიური განვითარების მთავარ მიმართულებად გამოაცხადა როგორც ახალ ხუთწლიეში, ისე ხანგრძლივ პერიოდისათვისაც.

ახალი ხუთწლიანი გეგმის დირექტივები ითვალისწინებს ახალი შრომის იარაღების, მასალებისა და ტექნოლოგიური პროცესების შექმნას, უმნიშვნელოვანესი საწარმო პროცესების კომპლექსური მექანიზაციის დამთავრებას, ავტომატიზაციის შემდგომ გაფართოებას, ხელის შრომის შეცვლას მანქანურით. შრომის ნაყოფიერება გადიდება 8-10%-ით და ამ გზით პროდუქციის მატებას მივაღწევთ 87-90%-მდე. ინტენსიფიკაციის კურსი აღებულია აგრეთვე სოფლის მეურნეობაშიც. დაუპყრადით, რა ევექტს იძლევა მარტო ნედლეულისა და მასალების მომპირნეობით ხარჯვა. გასულ ხუთწლიეში მატერიალური საწარმოო დანახარჯების 1%-ით შემცირებამ ეროვნული შემოსავალი მრეწველობაში 2 მილიარდზე მეტი მანეთით გააძიდა. ახალ ხუთწლიეში მასალების ხარჯის შემცირება მარტო 1%-ით იმას უტრის, რომ ეროვნული შემოსავალი დამატებით სამი-ოთხი მილიარდი მანეთით გაუაძიდა.

აბა, წარმოიდგინეთ, როდენ სასარგებლო საქმის აკეთებთ მოსწავლეები მრეწველობისათვის, როცა აგრვებთ ქართს, ზრდით ე. წ. მეორადი ნედლეულის მარაგს, რაც ხარისხობრივი და დეფიციტანი ნედლეულის ეკონომიას იძლევა. ამით თქვენ მოქრძალბული წვლილი შეგაქვთ წარმოების ევექტიანობის ამაღლებასა და ეროვნული შემოსავლის

გაძიდებაში. არ დაიშუროთ თქვენი ენერჯია და მონდომება ამ საქმეში! წარმოების ევექტიანობის ამაღლების ერთ-ერთი მიზანია პროდუქციის ხარისხის არსებითად გაუმჯობესება. დღევანდელ პირობებში უქეთესი მეტაქ ნიშნავს. მაგალითად, პროგრამული მართვის მქონე ერთი თანადროვე ჩარხი ცვლის მოძველებული კონსტრუქციის ათ ჩარხს, ერთი დონე სატიერთო ავტომატიზირამდენინე ჩვეულებრივ სატიერთო მანქანას.

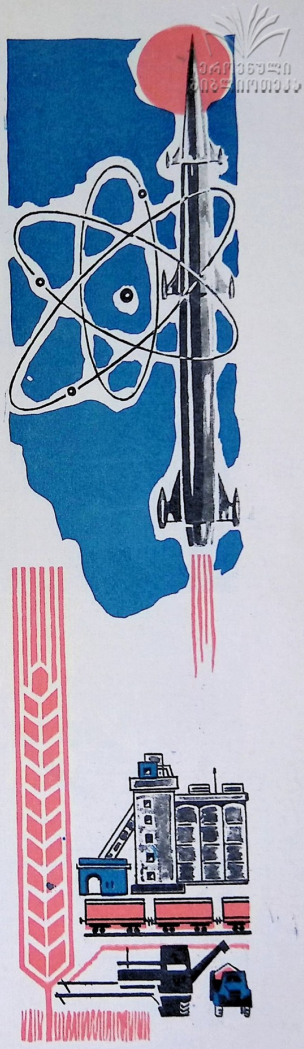
სრულყოფილი წარმოების მართვა

საზოგადოებრივი წარმოების სწრაფი განვითარება ბევრად არის დამოკიდებული იმაზე, თუ როგორ არის მოწყობილი მისი მართვის, გაძლიის მექანიზმი. კომუნისტური პარტია გვასწავლის, რომ დღეს გამარჯვების მეცნიერება არსებითად მართვის მეცნიერებაა. დავეფულოთ მართვის მეცნიერულ მეთოდებს! — ასეთია დღევანდელი მომენტის ლოზუნგი. ამიტომ არის, რომ ჩვენი პარტია დიდ ყურადღებას აქცევს წარმოების მართვის ყოველმხრივ გაუმჯობესებას, მართვისა და დავეგეგმვის სრულყოფის მიზნით ფართოდ იქნება გამოყენებული ელექტრონულ-გამოთვლითი ტექნიკა. გაფართოვდება წარმოების ხელმძღვანელი კადრების მომზადება და გადამზადება. ახლახან გაიხსნა სახალხო მეურნეობის მართვის ინსტიტუტი, რომელიც მოამზადებს უმაღლეს ხელმძღვანელ კადრებს ჩვენი სახალხო მეურნეობის დარგებისათვის.

ახალი ხუთწლიანი გეგმის დირექტივებში დასახული ამოცანები ყველას საზურუნავია — დილისა და პატარასი.

შენც, საბჭოთა მოსწავლე, უმეველად ფიქრობ იმას, რომ იყო ახალი ხუთწლილის მებრძოლი. ბეჭითად სწავლა, შრომის მოყვარეობა, აქტიური საზოგადო საქმიანობა — აი ეს იქნება შენი წვლილი ახალი ხუთწლილის გამარჯვებაში.

პროფესორი რუსტომ ვულჰაძე.

ოქროსპიროსკვირნი

ზღვის პირიდან შარაგზა მთებისაკენ მიემართება. ირგვლივ ციტრუსების ბაღები და ჩაის პლანტაციებია, ტერასებად შეფენილიან ისინი ფერდობებზე და მათ შორის თეთრი, კოხტა ორსართულიანი სახლები მოჩანს. ეს არის ქობულეთის რაიონის სოფელი ბობოყვათი.

4

წინათ აქ გაუვალი ვეკა-ბარდი და

ქეჭენარი იყო. ქობმახებში კვარილა ბეჭუტავდა. შრომისაკენ ქანცვამოცილი გლეხს ლუკმა პურიც კი ენატრებოდა. სკოლასა და წიგნს ვინ ახსენებდა! იყო ერთი სამლოცველო, სადაც მხოლოდ ლოცვას ასწავლიდნენ პატარებს.

იყო და დიდი ხანია არ არის! დრმად მოხუცებსდა თუ ახსოვთ წარსულის ეს მძიმე და უსიხარულო დღეები, რომ

გაიხსენებენ, სახე მოედრებულებათ. სინათლის სხივი მხოლოდ მაშინ ჩაუღვებათ თვალებში, როცა ახალი ცხოვრების მშენებლობის პირველ ამბებს მოჰყვებიან.

სადაც კიოდა მგელი და ტურა, იქ გაავამენთ ჩაის კულტურა.

ამ სიმღერას ოცდაათიან წლებში მღეროდნენ ის ასალაზრდები, ვინც ძე-
ძნარსა და ევალ-ბარდს ჰკაფავდა,
ციტრუსებსა და ჩაის პლანტაციებს აშე-
ნებდა...

ეს სიმღერაც კარგა ხანია ისტორიად იქცა და ის ფოტოსურათებიც, იმ პირ-
ველი შვაბთოების დღეებში რომ არის
გადადებული. ბოზოყავთელ ბიწირებს
ისინი საკულდაგულად ჩაუკრავთ ალბო-
წში, რომელიც საბჭოთა საქართველოს
სახელგადაც 50 წლისთავს მიუძღვნეს.
ალბომის მრავალი ფურცელი სოფლის
იმ სახელოვან ადამიანებს ეთმობა,
რომლებმაც შრომითი შემართებით მა-
მული ასახელეს და ბოზოყავთელის
გაუთქვას სახელი. მათ მკერდზე სიცო-
ლისტური შრომის გმირის ოქრის ვარ-
სკვლავი ბრწყინავს.

ერთი-მათგანია, — ნათელა ჩილებამძე.

ნათელა რომ პატარა იყო და დედა
ჩაის პლანტაციაში მიდიოდა, გოგონას
წინ, მერსობლის ბავშვებთან ტოვებდა
სათამაშოდ. როცა ნათელა სკოლაში
სიარული დაიწყო, წინ გულში არ უდებ-
ებოდა, დედას კაბის კალთაში ჩასტეფი-
ვდა ხელს, პლანტაციაში მიჰყვებოდა და
ცდილობდა დედას დახმარებოდა.

ომი რომ დაიწყო, ნათელა მესამე
კლასში იყო. მამაკაცები მამულის დასა-
ცავად ფორნტზე წაივინდნენ, კოლმუერ-
ნეგობაში ტოვებდა დარჩენენ. საქმე ბევ-
რი იყო, მოსწავლეები ხშირად გაკვეთი-
ლებს ტოვებდნენ და ყანებსა და პლან-
ტაციებში სამუშაოდ მივიდოდნენ. ნა-
თელა პიონერული რაზმის საბჭოს თავმ-
ჯდომარე იყო. მათ ჩაის პლანტაციაში
არაფერ ელოდა, მაგრამ პატარები შეიკ-
რიბნენ და უფროსების დასახმარებლად
დაიარსებდნენ. მეჯითად, მუყათად მუშა-
ობდნენ, მაგრამ ნათელა ყველას სკობ-
ნიდა. მის მიერ მოკრეფილი ფოთლის
გროვას რომ უყურებდნენ, კოლმუერნე-
ბები ხურობდნენ ამბობდნენ: ეს რა გო-
გოა, ნამდვილი გმირია...

ამ სიტყვების გაგონებაზე პატარა
ნათელას ალისფრად აუღელვარებოდა
ლოყები. არავინ იცოდა, რომ ნათელას
გულში მართლაც ჩასახულიყო სასახე-
ლო მანქანალოცად გახდომის სურვილი.
ეს საშუალება ოცნება იყო და მას არა-
ვის, დედასაც კი არ უშეძლებდა ნათელა.

მეშვიდე კლასში რომ გადავიდა, ერთ
სალამოს ნათელამ კოლმუერნეობის თავ-
მჯდომარეს წინ მიაკითხა. მასპინძელ-
მა გაოცებით შეხვდა ტანმორბილი გოგო-
ნას. წინ ხომ მშვიდობააო — კითხა
ალერსიანი ხმით. სტუმრობის მიზნუ-
რით რომ მოისმინა, ჯერ გაოცებისაგან სათ-
ვალე მოიხსნა, შემდეგ ჩაფიქრდა და
ნათელა კოლმუერნეობის გამგეობის
სხდომაზე დაიბარა.

ნათელამ იმ საღამოს ჩაის პლანტა-
ციის ცალკე ნაკვეთის გამოყოფა ითხო-
ვა. ზოგიერთს გაუკვირდა კიდევ მისი
ასეთი განმბედაობა, მაგრამ ნათელას
სახეზე ისეთი მონდომება და სიმტკიცე
ამოიკითხეს, რომ უარი არ უთქვამთ.

გახსენებულის პირს ნათელამ ნაწევარი
ქვეტარი ჩაის პლანტაცია ჩაიბარა მო-
სვლელად. გათონხა, დაბარვა, გასხვლა,
სასუბის შეტანა — არაფერი დაუტოლია.
და, როცა ბურქები ნორჩი დუყებით შე-
იბოსნენ, ნათელა კრფას შეუდგა. რიგი
რიგს მისდევდა, მის ნაკვეთზე კი არ
იღებოდა ჩაის ფოთოლი, — ეს ადრიან
გახსენებულზე პლანტაციის კარგი მოვ-
ლის, აგრარნიომული წესების ზუსტი
დაცვის შედეგი იყო.

ნათელა ჩაის ფოთოლს მუცხა და წვი-
მანი, დარსა და აწდარჩე კრფდა. ჩაის
ფოთოლს ხომ დაყვინებია არ უყვარს,
სამკარისა დაავიანო, რომ ქორფა
დავეები გაუწეოდნება და უფარვისი გას-
დებდა.

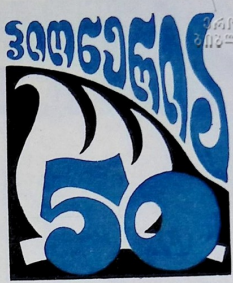
6750 კილოგრამი ჩაის მწვანე ფოთო-
ლი მოკრფა თავის ნაკვეთზე მეშვიდე-
კლასელმა ნათელა ჩილებამძემ. ეს ბევ-
რად აღმსაბუთოდა მისი ტოლებიანი და
უფროსების ნაწრომს.

— ოქრის ხელები გაქვს, ნათელა,
ყოჩა! — ყოველი მხრიდან შესასხოდ-
ნენ მის თანასოფლელები.

— დაიშობურე, ნათელა! ასალ ვურ-
მატებებს, გისურვებთ! — მოესმა ნა-
თელას, როცა რადიო საბჭოეთის გუ-
ლიდან, მოსკოვიდან, შავი ზღვის ნაპი-
რებამდე მიიტანა სასიხარულო ცნობა
ნათელა ჩილებამძისათვის სოციალის-
ტური შრომის გმირის წოდების მიანი-
ჭების შესახებ.

ნათელა პირველი ქართველი პიონე-
რი იყო, რომელმაც საშობლის ყველა-
ზე იდვილი ჯილდო დაიმსახურა.

...გავიდა წლები. ნათელამ წარჩინე-
ბით დაამთავრა საშუალო სკოლა,
სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი,
სტრუქტურის განხრად და კვლავ მშობლიურ
სკოლაში დაბრუნდა. იდვილი იგი ჩაის
ფარების ხელმძღვანელმაც, ჩაის პლან-

ტაციაში კი უფროსების მხარდამხარ
მისი პატარები დადიან. ვინ იცის, იქ-
ნებ ისინიც დედის გზას გააყვებენ.

ბოზოყავთს დღეს გმირთა სოფელს
უბოძებენ; ბევრია აქ შრომის გმირი,
სამშობლოს ჯილდოებით მკერდამშვე-
ნებულად ამიანი. ქიზმახების ნაცვლად
აგურის ორსართულიანი სახლებია წაიშ-
ტომული, სახლებში ელექტრონათურები
კაშკაშებენ. შრომითელი გლეხი რადიოს
ხუმსენ, ტელევიზორით პლანეტის სხვა-
სხვად კუთხის უყურებს, კეთილმო-
წყობილი ბინაში ყველაფერი ელექ-
ტროფიცირებული კეპს — მაგივარი,
ელექტროქურჭა, მტკვარსარტუტი, საარცხ-
მანქანა... ასეთ რაზე, შრომითელი და-
მიანის დაფასებას, სიზმრადაც ვერ ნა-
სადგენ დღევანდელი პიონერების მამა-
პაპანი.

დღევ დღეებს ძველისძველი სამლო-
ცველობის ნანგრევებია შემორჩა. ესც
სოფლიაო! — თქვას პიონერებმა,
ფორტ აღებდნენ და ფოტოსურათი იმ
ალბომში მოათავსეს, სადაც ნათელა
ჩილებამძის პორტრეტია. სიმშობლია
ეს ორი ფოტოსურათი — ოქრისუარა,
სკვლავიანი ქართული ქალი და ძვე-
ლისძველი სამლოცველობის ნანგრევები!
საბჭოთა ხელისუფლებამ რომ არ ყოფილ-
ეყო, ნათელა ჩილებამძე თავისი პირაპრე-
მიტი სოფელში ჩაიკეთებდა, ბევრაც
აღამიანი სიყვარული; ამ სამლოცველო-
ბით ვერ წაივლიდა მისი ცხოვრე-
ბის გზა. ახალმა ყოფამ, დიდი მოტკა-
მბრის მუცე ახალი ცხოვრება მოტკა-
მბრით გლეხის შვილს, იგი ცხოვრე-
ბის ფართო გზაზე გაიყვანა, ბედნიერე-
ბას აზიარა! ნათელა ჩილებამძე ერთი იმ
მავალთაგანია, ვინც ახალი, ბედნიერი
დღეების პირშია.

ბიორკი პაპავაშვილი

მხატვარი ზ. მამხარაშვილი.

მ ო თ ხ რ ო ბ ა

გოჩას ორი ბებია ჰყავს. ერთი სოფლის ბოლოში ცხოვრობს, მეორე — სოფლის თავში. ერთ დედის დედაა, მეორე — მამისა. როცა გოჩა სოფელში ჩამოდის, ჯერ ერთ ბებუბას ნახავს ხოლმე, მეორე — მეორეს. იქ მას პაპაც ეგუბლება. იმავე დღეს თუ არა, მეორე დღეს მაინც უთუოდ აირბენს და ინახულებს ხოლმე. ზოგჯერ თუ მარტო აირბენს, ზოგჯერ დედასთან ან მამასთან ერთად მიდის მათ სანახავად. როცა ის და მამა მიდიან, მაშინ უკვე ღინჯალ მიუყვებიან სასოფლო გზას და საინტერესო ამბებზე საუბრობენ.

იმ დღესაც აუჩქარებლად მიუყვებოდნენ სასოფლო გზას. ორსართულიანი, ლამაზი სახლის შესასვლელთან კაცები და ქალები საუბრობდნენ. მამა ჯერ ყველას მიესალმა, მეორე შედგა, გზიდან გადაუხვია და ერთ ბერიკაცს ხელი ჩამართვა.

— როგორ ბრძანდებით, რას შერებთ? — ჰკითხა ყველას და მიერ ისევ ბერიკაცს დაუწყო საუბარი.

ბერიკაცი უღიმიოდა. მამაც უღიმიოდა მას. ამ ბერიკაცის გარდა, ყველას ხუთი თითივით იცნობს გოჩა, მას კი პირველად ხედავს.

მამა ბერიკაცთან საუბარმა გაიტაცა. გოჩა შეწუხდა, მაგრამ მეტი რა გზა ჰქონდა, დაელოდა. ნელ-ნელა მძილიდა და ევლარ ისვენებდა. კინაღამ გასძახა კიდეც: პა, ჩქარა წამოდით.

აი, გამოჩნდა მამა. ღიმილთა და ჩქარი ნაბიჯით მოდიოდა.

— მამავ, ვინ არის ის მოხუცი? — მიახლოებისთანავე ჰკითხა გოჩამ.

— ეე, შვილო, იცი ეგ ვინ არის? მეცოდნობდი, თორემ კიდეც დღე-ღამე დავრჩებოდი.

— რა მოხელეა?

— არაფერი. მეცხვარი იყო.

— ახლა?

— ახლა უკვე მოხუცია და პენსიას იღებს... ეგ ჩემი პირველი მასწავლებელია.

— თუ მეცხვარა, შენი მასწავლებელი საიდანაა?! — გაუჟვირდა გოჩას.

გოჩას მამა მუსიკოსია. თითქმის ყოველგვარ საკრავზე უკრავს, მაგრამ განსაკუთრებით კლარინეტი ემარჯვება. თუკრამი მთელი დარბაზი რომ სულგანაბულია და ამოსუნთქავს კი ერთიგვით — სწორად მამას კლარინეტი რაკრავებს მაშინ. რაკრავებს კი არა, გალობს, ზეიმობს, ცვენისს. რომ იცოდნენ, როგორ ემაყებება გოჩას ამ დროს თავისი მამა და რა ლამაზად ეჩვენება მთელი ქვეყანას!..

სულისბრუნება და აღმამურის დაკვრა მაგან მასწავლა. ეგ რომ არა, კლარინტს ასე კარგად ვერ დავუშვლებოდი, — თქვა მამამ.

— კარგად უკრავდა სალამურს? შენზე კარგად?

მამას სველიანად გაეღიმა.

— კი არ უკრავდა, აღამარავებდა. როგორ გითხრა, ჩემზე კარგად უკრავდა-მეთქი, მაგრამ საქმე ის არის, რომ თავის ნაღველსა და სიხარულს მთლიანად გამოათქმევინებდა უბრალო დიდგულსა თუ ლერწმის დე-რამ. ჩემსავით ძვირფასი კლარინეტი კი არ ეჭირა, უბრალო ჩალასა და ნაჰვის ღეროს გამოსთლიდა ხოლმე. პირდაპირ განსაცვიფრებელი იყო მისი დაკვრა.

— მაინც ისე როგორ უკრავდა, რომ აგრე ვგაციკრებო?

— მუსიკის ქება მხელია, შევიღო მას მხოლოდ მოსმენა და გავაქოვნდა. ვანიცილი და გარბნობ, წინაშე არ აკრია, მაგრამ სწავს უფრო ვალს. ცემ ამ სიკარგეს. მაგის ჯალოსნობა დაეკრავე ლეგენდები დღეობდა და ახლაც დადის.

— მაინც რა ლეგენდები დადის? გოჩამ ნაბიჯს აუჩქარა.

— მაგას თავისი სიცოცხლე ძროხასა და ცხვარში გაუტრიალებია. ფენდურის დაეკრავს კარგი იცოდა. მაგრამ სალამურს ისე უკრავდა, რომ ყველას ავიკრებდა. წიქარას ზღპარში რომ ბიჭი უკრავს, ალბათ ის თუ შეედრებოდა.

ერთხელ, მაშინ მთლად ახალგაზრდა ყოფილა, ძროხის ბინაში მარტოდ დარჩენილა და ღამით ლეკები დასხმიან. ვანა ახლა რომ მშენებიათა ვართ, მაშინაც ასე ვყოფილვარ! თუ ისინი მოატანდნენ ჩვენს საქონელს.

— იტაცებდნენ, ჩვენები აჯობებდნენ, — ჩვენები იტაცებდნენ. გამოთქმა თუ გაგიფრინა: „ჩალურის წყალი დალია“. ეგ იცი რატუნათქმევი?

— არა, — სწრაფად მიუგო გოჩამ.

ჩალურის წყალი ნატარა მიღინარეა, მთებიდან მოედინება. იმ მთებში, მდინარის გაღმა ლეკები ნაეარლობდნენ, მდინარის გამოღმა ჩვენი წინაპრები უწოლან. თუ ლეკები მოიტაცებდნენ საქონელს და იმ წყალს გადაატარებდნენ, მერე უკვე დაკარგულად თვლებოდა თურმე და ხელს ჩაიქნევდნენ: ჩვენმა საქონელმა ჩილურის წყალი დალია და ეგ არისო. მარტო საქონელს კი არ იტაცებდნენ: ქალებსაც, ბავშვებსაც, სურსათ-საინფრავსაც და, ვინ იცის, რაღას და.

...შოლა, ძროხის ბინაში მარტოდ დარჩენილა იმ ღამეს და თურმე უცბად ლეკები დასხმიან თავს. ძილ-ღიმილში ყოფი უსწრად გაუთოკავთ და ცეცხლბაირას დაუვლიათ თვიონი კი კი-კი ძროხები დაღრჩევიათ და ბაკიდან გამოუტყვიათ. ერთ-ორ თავზეც ლეკ გულები და ტომბრებიც კი ამოუტყვიან. ჰური და ხორცი უთოვნიათ და ჭკამა დაუწყოათ. ერთს უტყვია კიდეც და უტყობახვს: შენ ის არა ხარ, სალამურს რომ

უკრავსო? ისა ვარო. აბა, თუ ისა ხარ, ზეკლუბს ვაგინსნით და დაუტყარიო. ვაუსნით ხელუბი და სალამურიც მიუტყარიო.

— რომ გაქცეულიყო? — ჰკითხა გოჩამ.

— ფეხები ვაკრული ჰქონდა და როგორ გაქცეოდა?

— ჰო, მერე?

— ჰოდა, აუღია სალამური და დაუტყავს. დაუტყავს და აუტრიბობია. თურმე მოჭადოებულებიგითა დგანან ეს ლეკები და მთელი გულისყურით უსმენენ. ის კილვე უტრავს და უტრავს, და იცი, რას უტრავს?

— რასა, მამა?

— „წი-ი-ყვა-ნეეეს, ლი-ზა ფური წა-იყვა-ნეეეს, ლე-კებ-მა წა-ი-ყვა-ნეეეს... ჰარი-ქათ, ბი-კე-ბოთ, ლი-ზა ფური წაიყვა-ნეეეს, ლე-კებ-მა წა-ი-ყვა-ნეეეს... მი-შვე-ლეეთ, მი-შვე-ლეეთ!“ უტრავს და უტრავს. ეს ხმა სხვა ბინებზეც გაიგეს თურმე მწყემსებმა და ყური ცქვიტეს. მოუსმინეს და ყველაფერს მიხვდნენ. სალამური კი უტრავს და უტრავს: „ლი-ზა ფური წა-ი-ყვა-ნეეეს, კობ-ტაც წა-იყვა-ნეეეს, წაბ-ლაც წა-ი-ყვა-ნეეეს, მი-შვე-ლეეთ, ლე-კებ-მა წა-ი-ყვა-ნეეეს!“... ლეკებს ესმით, რომ სალამური პირდაპირ ტერის, მაგრამ რასა ტირის, მაგდენს ვეღარ იგებენ. ბოლოს ისეც წააგლიჯეს სალამური და ხელ-ფეხიც გაუტრეს. უკუნ ღამეში კი მახლობელი ბინების მწყემსები გამორბიან, თოფ-იარაღში ჩამსხდარან და გამორბიან. მათ უკვე იციან, ვინც უტრავდა იმ სალამურს და სწორედ იმ ბინისაკენ გამორბიან. ცოტაც და საჭონლის ფეხის ხმა შემოესმათ. მაშინვე გაწუნენ მიწაზე და დაელოდნენ. გავიდა ცოტა ხანიც და მთელი ნახირი მიადგათ. მათ დანახავზე ძროხები შედგნენ, ზოგი დაფრთხა კილვე. ლეკებმა ხმადაბლა დატუქსეს დამფრთხალი საჭონელი, მაგრამ სწორედ ამ დროს დასწყვილეს ჩვენებმა:

— დაყარეთ იარაღი, თორემ დაგხოციეთ!

ყარალებმა საჭონელი მიატოვეს და უგზო-უკვლოდ გაიქცნენ აქეთ-იქით.

— დადექით, თორემ ვაი თქვენი ტყავის ბრალო! — ისეც დასწყვილეს ჩვენებმა და თოფები დაცალუს

პერში. მერე დაუარეს დამფრთხალ საჭონელს, შეაქუჩეს და ნახევარ საათში პატრონს მიაყენეს. გაუსხსნეს ხელები, გადაეხვივნენ და დაკონეს.

— კილვე, კილვე მამი? — დააინტერესა გოჩა მამის ნაამბობმა, — სხვა აღარაფერი იცი მაგ კაცზე? კილვე მამებე!

— როგორ არა, ბევრი რამე ვიცი. მაგრამ ყველაფერს რომ ვერ გიამბობ. თანაც, აგერ, მივედით კიდეც!

— მერე რა არის, რომ მივედით? მამებე რა, თუ გეყვარვარ! — არ იშლიდა გოჩა.

— აგერ, შენი ბიძაშვილებიც გა-

მოვიდნენ. აგერ, ბებიაც, ჭიშკრიდან რომ იუტრება. აი, წამოვიდა კიდევ ჩვენენი.

ბებია ლიმილით შეეგება. ორივე გადაკოცნა და ეზოსკენ წაუძღვა. ეზოში პაპა დახვდათ. კუნძზე ჩამომეჭდარიყო და რაღაცას კუთუნებდა.

გოჩა, როგორც კი პაპას ხელი ჩამოართვა და გადაკოცნა კიდევ, მამაშინე ისევ მამას მიუბრუნდა:

— მიამბე რა, თუ გიყვარვარ! ოღონდ მამაზე და, ყველაფერს გავეღონებ ბებიას.

— რას გეხვეწება? — ჰკითხა პაპამ.

— ბერიკელანთ ზაქროზე ვუყვებოდი, სალამურს კარგად უქრავდამეთქი, და ამან დაინტერესა.

— ზაქრო ისევ ცოცხალია, კაცო? საიდან ვაგახსენდართ? — წყლან შეგვხვდა. შვილიშვილთან გადმოსულა.

— რას ამბობ? მაგდენი შეუძლია? ეგ, იცი, რამდენი წლის იქნება?

მე ჭერ ისევ ბაღლი ვიყავი, მაგან რომ ჭვარი დაიწერა. ჰე, რა სალამური იტოლა! მაგის ამბები მე უნდა მკითხონ, შენ რა იცი.

— სალამურის დაკრა მაგან მასწავლა. სულისბრუნებდა...

— მართლმ? შენ საიდან ხელებოდი მაგას?

ბებიამ ოთახში შეიპატოეა, მაგრამ ეზოში ამჭობინეს და ყველანი პაპასთან ჩამოსხდნენ.

ჩემი ბავშვობა ხომ ძროხებთან გავატარე. — დაიწყო მამამ. — ერთ მთაში გვიხლებოდა ძოვება. მთის იქითა ფერღამი მაგათი ბინა იყო და აქეთ — ჩვენი. როგორც კი დავინახვდი, მამაშინე მივუტყუებოდი და ეჩხვეწებოდი, მასწავლე-მეთქი, ისიც ძალდონეს არ იმუერებდა, რომ ესწავლებინა.

— მაგის ამბავი მე უნდა მკითხონ, შენ მაინც ჩემდენი არ გეცოდინება, — თქვა პაპამ.

— მაშინ შენ მამაზე, პაპა! სთხოვა გოჩამ.

— ერთხელა, — დღეწყო პაპამ. — თურმე ჩვენი ბრძენი, სხორებისათვის გაცივლებინათ საძოვარზე და ბაღლი თურმე სატაცურს ვაჰყავა. სხორებს თავი დაანება და სატაცურს ვაჰყავა. ერთ ჭავთან რომ მივიდა, ახლა მეორე ჭავთან გადაინაცვლა, ახლა — მესამესთან, ახლა — მეოთხესთან და ამასობაში ძლიან დასცილდა თავიანთ ბინას. გზა აგზნა და უკან ვეღარ დაბრუნდა. საღამოს სხორებმა თავისით მიაკითხეს ბინას, მაგრამ ბაღლი აღარსად იყო. პაი, იქით, პაი, აქეთ, მაგრამ არ არის, არ არის! დაიწყეს ბინებში ძებნა, მაგრამ ვერა პოულა. ეძებენ და ტირიან. ბაღლია, კაცო, რა იცი, ან გველმა დასუნთქა, ან გაიტაცეს, ან კლდეზე გადავარდა, კაცნი ვართ, რას ვაიგებ. ჰოდა, ამ ძებნა-ძებნაში მაგ ზაქროთან ბინას მიაღდგენ. უამბებს, რაშიც იყო საქმე და ზაქრომ მამაშინე დაამშვიდა: ნუ გეშინიათ, სალამურს დავეკრე და, თუ საღმეა, ახლავე ვიპოვიო. ყველას გაუყვირდა, როგორ უნდა იპოვოსო, მაგრამ მეტი გზა არა აქვთ და რას ოხამენ! ავიდა ერთ გორაკზე ეს ჩვენი ზაქრო, იყვლია ის კაცებიც, დააქდა და დააღულუნა სალამური. დააღულუნა ისეთიარა, რომ კლდეც კი აატრია. მერე იკითხა, რა ეცა იმ თქვენს ბიჭსაო? რა ეცა და, მოკლე შარვალი და წითელი ხალთითი. ჩაპბერა ზაქრომ, ჩაპბერა და აატრია: „პატარა ბიჭი დავეყარვა, წითელხალათა. ან ავლილი, ან ჩავლილი ხომ არ გინახავთო“... უკრავს ზაქრო და კენესიან ხეები. მთელ ზღაში გაისმის ზაქროს სალამურის ხმა და სოფლადაც აღწევს. დამით ხოლმე არ გინახავთო“... უკრავს ზაქრო და ლამურს კი ისეთი ხმა ჰქონდა, რომ ზარივით რეკდა, ტყეებსა და კლდეებს ეფინებოდა და ისევ უკან ბრუნდებოდა. ზის და უკრავს ზაქრო: „პატარა ბიჭი დავეყარვა, წითელხალათა. ან ავლილი, ან ჩავლილი ხომ არ გინახავთო“... კი არ უკრავს, აკენესებს და ატირებს. შეისვენებს ერთითაღლი

და ისევ მიუბრუნდება სალამურს. თურმე გაღმა ქალაქში წინამხრელ მეურვეებს უპოვნიათ ის ბაღი. დაუსწავთ ურემზე და შინ მიჰყავთ.

— მოუტაციათ? — ჰკითხა გოჩამი.
— კი არ მოუტაციათ, ასავალ-დასავალი ვერ გაუვითა და შინ წაუყვანიათ. მარტოხელა ბაღის ქალაქში ხომ არ დაავადებდნენ მგლისა და ტურის კერძად. დაუსვიათ ურემზე და შინ მიჰყავთ თურმე. გაიგეს სალამურის ხმა და შეაჩერეს ურემები.

— ბიჭებო, ხომ გეხმით, რას უკრავსო? — უთქვამს ერთ მეურვეს.
მიუგლიათ ყურია და აშკარად გაუგიათ: „პატარა ბიჭი დაგვეყარვა, წითელბალოთა. ან ავლილი, ან ჩაველილი ხომ არ გინახავითო“.

— ბიჭებო, ეგენი ნამდვილად ამ ბაღს ეძებნენ. ეძებნენ და მივეყვანათო, კაცო. ერთ მეურვეს ცხენი ჰყოლია ურემზე გამობმული, შემჯდარა, შემოუსვამს ის ბაღი და ხმის მიმართულებით წასვლა. სალამური კი კენესის და კენესის. უვლია იმ ცხენიანს, უვლია და ზედ წასდგომია იმ კაცებს. რა ამბავია, რას ავენსებთ მაგ სალამურს, აი, ბიჭო, — უთქვამს ცხენიანს. ყველანი სისხარულით წამომხტარან და შემოხვევიან. გოჩამ ღრმად ამოისუნთქა.

— ასეთი სალამური იცოდა ზაქრომ, მამა! — თქვა პაპამ და გოჩას მამამ მიუბრუნდა: — შენც ხომ კარგად უკრავ და მეტი რაღა გინდა?

— არა, იმის დაკვრას რაღაც ჯადო-თილისმა ჰქონდა. ყველაფერი იხიბლებოდა. ძროხას პირში ბალახი ეყინებოდა, ცხვარი ბღაეილს აჩერებდა. მისი ხმის გავრენებაზე ტყეში ხეები აღარ ირხეოდნენ და ველზე ბალახი ყუჩღებოდა. ზაქროსთანები ალბათ ას წელიწადში ერთხელ იბადებოდა. ურთი „წიქარას“ მეზღაპრეს ეყოლებოდა ნანახი და მეორე ჩვენა ვნახეთ. ეს არის ის და ეს.

...გავიდა ხანი. გოჩა უკვე დაეაქცადა, მაგრამ დღესაც წამოიძღვრებს ხოლმე: „პატარა ბიჭი“ და გვეყარ-გააა, წითელ-ხალათაა. ან ავლილი, ან ჩაველილი ხომ არ გინახავითო“. ან კიდევ: „წაი-ყვა-ნეის...“ თუნდაც დააფიცოთ, მას ნამდვილად ესმის ზაქროს სალამურის ხმა, ესმის და მთელი სულითა და გულით განიცდის.

ნაკვეთი

მთის კალთებზე ხტუნვა-ხტუნვით მოიჩურჩუხებს ნაკადული, მზე პირს იბანს ლურჯ ტალღებში ათასფერად გაბადრული. წყალი თუ ვერცხლისწყალი — აბა როგორ მოისვენებს: გვალვავთ, — რწყავს სიამით ბაღ-ვენახებს, მინდორებს, სერებს. — დღუღ! ჩუხ-ჩუხ! — ისმის

ირველიც ხან ჩანებს ხმა, ხან ფანდურის, ნაპირს სწვდება ცივი ჩვეყი თეთრ მძივებად გაფანტული.

მის მასლობლად ყვავილები თავს ყვეოვლინებს ლღად გრანობენ და ძილისწინ თავდასრილინი სვამენ მივების საბადლომებს.

ღვივრეზი ზეზავზე

ახლა ბებიმ ალბათ უკვე დააპურა კრუს-წიქილა, დატანცული სამფხაზე ზის და ხენუმის ბუხრისწინა. კეცუნაზე მჭადი ცხებუა, ყველიც ამოსაყვანია, ბებიც კი ჩვეწზე ფიქრმა გაიტაცა რახანია.

ჩემს ქალაქელ ვშმაკუნებს უდარდელად სძინავთ ალბათ,

ანდა ჩუმად მუკშუკებენ, ვინ გაიგებს იმით ამბავს. ვათუ კვლავ გაჟრუტუნდნენ და უხსენად ტელევიზორს... ეჰ, რა ვიცი, მათი ნახვა აწი იქნებ ვერც მეღირსოს! ბაბუკ სურბათს გადიდებულს გახედავს და ისევ ხეწემის. კეცუნაზე მჭადი ცხებუა, ნელლი შემა ტირის ცვეცლში. კარგი, კარგი, გვეო ფიქრი, უშიშოდ რად ხარ, ბები! სკოლიდან რომ დაგავითხოვენ, მეორე დღეს მანად გაეზნდებით! მანამდე კი თავს უფროთილდი და მოეფიე ჯაფხ და იტყვებს... მჭადს მიბედე, არ დაგეწვას და მშვიერი არ დაგვირე.

იმერეთი

ვინ არ იცის, იმერეთი რა ლამაზი მხარეა. ყოველ ზაფხულს მერცხლებივით იქით მიგვიხარია.

გვიხმობს ჩვენი „მოლონახე“ და ყვირილა ჩვენსუხა: — სად ხართ, სად ხართ, მოგვეხატრეთ!

— მაღე მოვალთ, ნუ სწუხხართ. აგურ უკვე მოგვხუნე მატარებელს მოგვევით. მეტრისმეტრი სისხარულით გვიღატყვებს ლოყები. ეს პატარა ელმავალი ელვასავით ჩქარია, — ბაგუ! ბაგუ! იმერეთო, შენსკენ მივინჯი. 9

ბჭეძი პიროვნებები

საქალაქო ტრანსპორტის ნაირსახეობათა შორის ყველაზე მოხერხებული და სწრაფი მეტროა. ქალაქის ერთი განაპირი რაიონიდან მეორემდე გადასვლას თუ განწიხასავთ, ბუნებრივია, ისევე მეტროს აირჩევთ. ამიტომ არის, რომ მსოფლიოს თანამედროვე ტიპის ქალაქებში ახლა მეტრომშენებლობას დიდი ყურადღება ექცევა.

მეტროპოლიტენი გვირაბებში გამავალი ელექტროტრინიგზაა. მაგარა, ნუ დაგავიწყდებათ, რომ მეტროპოლიტენის ტიპისაა აგრეთვე მიწისზედა საქალაქო ელექტროტრინიგზა. სიტყვა „მეტროპოლიტენი“ შემთხვევით წარმოიშვა. როგორც ცნობილია, 1860 წელს ლონდონში დარწყვის მსოფლიოში პირველი მიწისქვეშა სარკინიგზის მშენებლობა, საშუალოს შესრულების შემდეგ კერძო ფორმა — „დედაქალაქის სარკინიგზო კომპანია“. ამ ფირმის სახელწოდების პირველი სიტყვა — დედაქალაქი (ინგლისურად „მეტროპოლიტენი“) დაარქვეს ფრანგებმა 1868 წელს პარიზში აგებულ მიწისქვეშა რკინიგზას.

გვირაბის გაყვანა რამდენიმე წესით წარმოებს: ბურღვა-აფეთქებით, მშრალი და სველი წესით, თვითმავალი საბურავი მანქანით და ყველაზე თანამედროვე, პროგრესული მეთოდით — მექანიზებული ფარის მშენებლობით.

ვიღვრე გვირაბის გაყვანა დაიწყება, საჭიროა ნიადაგების დაწვრცობის გაგება, თუ რა აღნაგობისაა მიწისქვეშეთში მდებარე ქანები, ხშირ არ არის იქ ტბები, აგრეთვე იწველი არ ან სხვა წინასწარი გაუთვალისწინებელი წინააღმდეგობები.

მაგარა ზოგჯერ საქმის დაწვრცავდვრ შედეგს, ჩვენი დედაქალაქის მეტრომშენებლების პრაქტიკაში ასეთი რამ მოხდა: გაჟავდათ მიწისქვეშა ტრასა სადგურ „მშ კომისიონად“ „მშ არაგვისდამდე“. რამდენიმე ათეული მეტრის გავლის შემდეგ მო-

ულოდნელად გვირაბში გაგორდოვნა წყალმა ამოჩქევია.

მუშაობა გაძნელდა. გვირაბგამყვანი ცხელ, გოგირდოვან წყალში ქუხუნალოდნენ. სამაგიეროდ, ბალნეოლოგიურ კურორტში შექმნა ავადმჯობის მკურნალობა. თუჩმენუ იტყვიოთ, ამ კურორტისაკენ მიხავალმა წყლის ნაკადმა სწორედ გვირაბში „ამოყო თავი“.

პარიზის ტუმბერატურამ მიწისქვეშ მშ გრადუსი მაიწლია. ამას თუ მიუვმატებთ გოგირდის სუნსაც, ადვილად გასაგები იქნება, რა დღეში ჩავარდებოდნენ გვირაბგამყვანები. ისინი ჰქარაობდნენ — გვირაბის კედლებს აბიტინებდნენ, და აი, თანდათან შეწყდა წყალი, სამაგიეროდ, ბალნეოლოგიურ კურორტს კვავდალებურნდა მაცოცხლებელი ნაკადი.

ისე, როგორც ხომალდს სჭირდება მწურბანი, — უკიდევანო ოკეანებში გზის მაჩვენებელი, გვირაბის გაყვანაც ასევე საჭიროებს სპეციალისტს ანუ მარტშეიდერს, რომელმაც მათემატიკური სიზუსტით უნდა განსაზღვროს გვირაბის გაყვანის მიმართულება და სხვა წინასწარი მონაცემები.

აი, მოსამზადებელი სამუშაოები დაშთარდა... უკვე შეიძლება გვირაბის გაყვანა დაიწყოს. მშენებლობის მთავარი ინჟინერი გვირაბის გაყვანის დაწყების განკარგულებას იძლევა.

იმ შემთხვევაში, თუ გვირაბი ვაკე ადგილზე გაჟავთ, გვირაბგამყვანების სამუშაოს ვერტიკალური ჰაერის გაბრთ იწყებენ. სწორედ ამ ჰაერის მემშვენიერ მიწისქვეშ ჩნდება მოედანი, სადაც თავს უყრიან სხვადასხვა სახის მექანიზმებს, ელექტროგაჟავების მოხმის ქსელს, მშლავრ სავენტილაციო სისტემას... მოკლედ რომ ვთქვათ, ამ მოედნიდან მიწისქვეშეთის შტურმს იტრება საფუძნალი.

მონგრეული ქანების ტარაზოდვასთან ერთად ხდება კედლების და-

ბეტონება. თუმცა, როგორც ვთქვით, გვირაბის გაყვანა რამდენიმე წესით წარმოებს. ავიღოთ მაგალითად, ბურღვა-აფეთქება...

ერთ შემთხვევაში, რამდენიმე მეტრის გაყვანის შემდეგ გვირაბის კედლებს შიგნიდან გამოკარვენ თუჩის ან რკინა-ბეტონის უზარმაზარ ტიუბინგებს. (ტიუბინგი სემკერტის სახის კლითონის ან რკინა-ბეტონის ფილაა, რომელსაც იყენებენ მალარკონისა და გვირაბების გასამაგრებლად). თითო თუ ტიუბინგი 6.000 კილოგრამზე მეტს იწონის. თუჩის ტიუბინგები ერთმანეთზე უზარმაზარი ქანუკებიით მაგრდებიან და ძალზე მოხერხებული საშუალებაა შემდგომი მშენებლისათვის. გვირაბში წყალმა რომ არ გამოყოფოს, სპეციალურად აწმადნენ დიდი სიმტკიცის ქონვერტების სხნარს, რომლებსაც მშლავრი აბრმფერული წნევის ქვეშ ასეობრებენ კედლებს. ამ პროცესს სპეციალისტების ერთი დაჯირფნვა ეწოდება. ამის შემდეგ ტორკრეტი, ანუ ელხალხალი დაჭირხენს პროცესს მიმდინარეობს.

ძალზე საინტერესოა ტრეპტორის საშუალებით თუჩის რკინა-ბეტონის ტიუბინგების მიმავლება. ეს არის შრომის პროცესის საცდარი გამარჯობების გზა. ამ შემთხვევაში მთლიან სამუშაოს 90 პროცენტს თითქმის მანქანა ასრულებს. ამ მანქანას გამძლე კლითონის ებილები აქვს. ამ კლითონის ღრწის ები კლდევან, გათვალ ქანებს. მაგალითად, 1960 წლის მარტში თბილისში დამზადებული მექანიზებულმა ფარმა 105 მეტრი გვირაბი გაიყვანა. ეს კი მსოფლიო რეკორდია!

ამ წარმატებაში, რა თქმა უნდა, თბილისის სპეციალისტებს, გვირაბგამყვანებს მიუძღვინო წყლილი. მეტრი მთავანი სრულად ახალგაზრდაა. მაგარა უკვე შრომისმსოფრეობით გაითქვეს სახელი. ახლა ისინი შეუპოვრად უტყვენ მიწისქვეშა კლდეებს.

მექანიზებული ფარის საშუალებით გვირაბის გაყვანაც ვარკველად სპეციალურად შეიქმნა. თავდაპირველად სპეციალურად იგება დიდი მოცულობის საკანი, სადაც თანდათან მონტაჟდება ეს უზარმაზარი მექანიზმი. მინდა თვალნათლივ წარმოიღვიოთ მექანიზებული ფარის აწყობის შემდეგ იგი მშ მეტრ სიგრძეზე განლაგდება, მთლიანი კომპლექსი 450 ტონას იწონის, თვითონ ფარი კ, რის მემშვენიერად გვირაბში გაჟავთ, წონის 180 ტონა.

შესაძლოა გვირაბში მდინარის ქმნა

შაც გაიაროს. მეტკრის ფსკერიდან რამდენიმე მეტრზე დაბლა ხომ გადის გვირაბების ეს სულაც არ არის გასაოცარი. გვირაბის კედლებში იმდენად მტკიცეა, რომ მასში წყალი ვერ გაუონავს, გვირაბს წყლის სულაც არ ემშინა.

ისიც შესაძლებელია, რომ გვირაბებმა ერთმანეთი რამდენიმე მეტრის დაშორებით გადაკვეთოს. გაივლის წლები და ამაში თქვენც დაწმუნდებით. სპეციალური ჩასასვლელი ხელფურის ერთი ბაჭიდან პირდაპირ გადაშეკვთი გვირაბის ბაჭიანე ჩახვალთ. გადაკვეთის ასეთი პუნქტებში შეიქმნება მასში, როცა ექსპრესებში ქალაქის ქვეშ წრის გარშემო იმორაგებენ.

ალბათ, გაინტერესებთ, თუ როგორ ხდება გვირაბიდან მონგრეული ქანების ამოწოდვა.

აი, როგორ:

გვირაბში არსებობს ვიწროლიანდაგიანი რკინიგზა. არცთუ ისე დიდი ზომის ელექტრომატარებლებით და ურკებიტო უწყვეტად მოედინება მონგრეული ქანები და ჭაურიდან სპეციალური ლიფტებით ესტაკადაზე ამოაქვთ დატვირთული ურკები, შემდეგ ეს ურკები მიემართებიან მოწრიული დოლის მსგავს წრფულ გადაშეირავებლებსაკენ; აქ ურკები გადაყირავდებიან და ქანებიც ბუნებრივად პირდაპირ მანქანის ძარავზე ივლიება...

ვერტიკალური ჭაურის გარდა, თუ ეს მოსახერხებელია, ქანების გამოწოდვა აგრეთვე ცენტრალურ გვირაბამდე მისასვლელი გზის მეშვეობითაც ხდება. ასეთი გზა ბევრად აადვილებს შრომის პროცესს და გვირაბის გაყვანის დანქარების შესანიშნავი საშუალებაა.

ჩვენს დედაქალაქში 19 წელიწადია მეტროს მშენებლობა მიმდინარეობს. მაგრამ შედარებით ამ მცირე დროის მანძილზე დიდი წარმატებები იქნა მოპოვებული. გაივლის დრო და, მეტრო საბურთალოზეც იქნება, ვარკეთილსა და დილოშიც იქნება მთავარი მიწისქვეშა ცისფერი ექსპრესები. ამ მიზნის განხორციელებას კი საქმისადმი უსაზღვრო ერთგულება და დიდი ენთუზიაზმი სჭირდება.

მართალია, მანქანებს ბევრის გაკეთება შეუძლიათ, მაგრამ მთავარი მაინც ადამიანია; ადამიანი, რომელიც დარწმუნებულია, რომ მშრომელი ხალხის კეთილდღეობას ემსახურება, მძაფრად უტევს მიწისქვეშა კლდედან ქანებს და არნახულ წარმატებებსაც აღწევს.

თბაქა ანთაძე.

მარჯობადაც სულ შემოიკანნი შედგომაც რომ დაუშვან გამოთვლის დროს, გვირაბის გაყვანის სამუშაო მატალ სავალალო შემდგამი გამოიწვევს. ამ უზუსტადი მათემატიკური განაგამობაა საშირი.

„სამუშაო“ — „ისინი“ ტრასაში სახელოვნად შრომობს გვირაბაგამყვანი შ. მბელოძე.

კომპარტიული ბოჯგ თბაქური თბილისისა გვირაბაგამყვანთაგან უზუსტად ახალაგად. მაგნიტისაგან ჩამოსული ხანაში მალე ამოედგა გვირაბში გამოვიდო საცივილისტახს.

ფოტო 3. მანქანის.

მოქალაქე კვირის

შანხაისკი მოთხრობა

არლი ჩაინიძე

მატყარი ჯამალ ლულუა

ხუთი საათი იქნებოდა, ვალერიმ რომ გაიღვიძა. მაშინვე ადგა და ხელ-პირის დასაბანად გავიდა. მაგალიზე უკვე ეწყო საუზუნე. ვალერიმ ბიჭებიც გააღვიძა. ანდრო არ ამღვარა, უფუნებოლ ვარო.

— ისაუბრე მინც! — უთხრა ნუგზარმა.
— არა, მერე ვეამ, — თქვა ანდრომ და თავი კვლავ ბალიშზე მიღო.

დანარჩენებმა ისაუბრეს. ექვს საათზე დღევანდში კაღლა გამოჩნდა, უკან ვიღაც ქალი მოკვებოდა.

— თქვენი ერთი მეგობარი, მგონი, შეუძლოდა, ექვსი მოუფუნა, — თქვა კადილამ.

ნუგზარს სახზე გაოცება გამოეხატა.

— კი მაგრამ, თქვენ საიდან იცით ეგა? — შევიტყუე, — გაიცინა კადილამ.

ექიმა ანდროს მიაშურა. სანამ მეზღვაურები წნევის საწინააღმდეგო კოსტიუმებს იცვამდნენ, ექმი ანდროს სინჯავდა. მერე ისიც მისატყუნი გამოვიდა. კადილამ რაღაც უთხრა ამიტურად. ექიმა დინჯად უბასუბა. მეზღვაურები კადილას მიაჩერდნენ.

— საშიში არაფერია, ცოტა გადაღლილია და ეგაა. ექმი წამალს მისცემს და ზგალამდე ყველაფერი გაივლის. ანდროს მიხვდავენ, ჩვენ კი წვივდეთ.

— ექმიმ შენ გამოიბანე? — ჩურჩულით ჰკითხა გოგიმ ნუგზარს.

— არა. როგორც ჩანს, ისინი ისმენენ ჩვენს ყველა საუბარს. ჰოდა, ექიმიც გამოგვიგზავნეს.

— მამ, ქართული მარტო კადილას როდი სცოდნია.

— ჰო, ეტყობა, ქართული სხეებზეც იცინა. კადილამ ლუკი ვახსნა. ლუკიდან პირდაპირ მანქანაში შევიდნენ. იქ რბილ სკამზე მთლად ახალგაზრდა იჯდა.

— ეს გახლავთ ჩემი ძმა დინაკი. — უთხრა კადილამ მეზღვაურებს.

— გამარჯობათ! — თქვა იმ ახალგაზრდამ.

— გაგიმარჯოთ! ქართული იცით? — გაესაუბრა ვალერი.

— მხოლოდ ერთადერთი სიტყვაა — „გამარჯობათ“ იცის ქართულად, — თქვა კადილამ. იგი ძმის გვერდით დაჯდა. დინაკმა რაღაც გრძელი იარაღი აიღო და კადილას მიაწოდა. კადილა სკამიანად შემობრუნდა მეზღვაურებისაკენ.

— ეს ჩვენი სანადირო იარაღია. რომ გასროლოს, ან თვით კნობს უნდა შეახოთ თითი. თუ ხელს შავ კნობს შეახებთ, მაშინ დამსხლეტი იყვებთ.

— ყველაფერი გასაგებია. ეს იარაღი ცოტათი ჩვენს თოფსა ჰგავს.

— ჰოდა, თქვენც თოფი უწოდეთ.

მანქანა დაიძრა, მთელი სისწრაფით გაიჭრა წინ.

— შორს უნდა წვივდეთ? — იკითხა ნუგზარმა.

— ძალიან შორს არა, დიდ ტყეში ვინადირებთ. ის ტყე თითქმის ოკეანის ნაპირთან იწყება და სიღრმისაკენ ეშვება. იქ, სადაც ექსპერიმენტული ქალაქი ვაჭვქს ტყეცოტაა. ტყეში ამიტები, საერთოდ, არ ცხოვრობენ. საცხოვრებლად ჩვენ უფრო თავისუფალ ადგილს ვირჩევთ.

სულ მდებარე ველი დამთავრდა. ჯერ მოიქცო ხეების ტყე დაიწყო. რაც წინ მიდიოდნენ, ტყეც უფრო მაღლდებოდა. მანქანა ტყეში გაჭრილ გზაზე მიჭროდა. გზა ჩანბნულზელუთ იყო და მანქანა თვითონ იმართებდა გზას. მერე გზა ერთბაშად გაჩახჩახდა. ნუგზარმა საათს დახედა, ზუსტად შეიღო იყო.

— გათენდა, — საქმიანად თქვა კადილამ.

შუქმა გზის მარჯვენე პატარა, დაბალი შენობა გაანათა. მანქანა ამ შენობასთან მიტყურდა და შემდეგ კვლავს მიეჭრა. კადილა ადგა, მანქანის ლუკი გახსნა და წინ გათმდგა მეზღვაურებს. დინაკი მანქანაში დარჩა.

პატარა ოთახში შევიდნენ. კადილამ ლუკი მაშინვე დახურა.

— ნიღბები გაიკეთეთ, — თქვა მან. — ეს სასროლი იარაღი დროებით თქვენია. შეგიძლიათ აქვე გამოსცადოთ.

კადილამ იტაკიდა ერთი თოფი აიღო. ლულა

დელს მიუშვრია და თითი დილაკს შეახო. ვასროლის ყრუ ხმა გაისმა.

თოფი ახლა ვალერიმ აიღო და მანაც ესროლა კედელს. თითოჯერ ყველამ გაისროლა. მერე კაილაშ აპარატი მოიხსნა და ლუკი გახსნა, ოთხში წყალი შემოიჭრა, მგზღავრები ლუკიდან გამოეცურდნენ. მანქანა ახლა შეინახა და კი არა, გზის პირას იდგა. იქვე დინაიცი ჩანდა. მას წინ წლები რაღაც აპარატი ჰქონდა მიმგრებული. დინაიცი წავიდა, მას სხვებზე მიჰყვებენ. ნელ-ნელა იკლუნებოდა, დინაიცი წელიდან აპარატი მოიხსნა და თავზე დაიმარა. ერთბაშად აპარატი აიწოდა და იქაურებად გაიანთა. ნუგზარმა ახლდა შეამჩნია, რომ ასეთივე აპარატი კაილაშზე ჩაერთო.

შუქი არ მეოწონათ ოკეანის მკვიდრი — ბალახი, ხის ფოთლები ააფუთფუთეს. ნუგზარმა თვალი მოჰჭრა, მათგან სულ ახლოს უზარმაზარი არსება რომ შეინძრა. შორიდან იგი რუმებს ჰგავდა. ამ რუმებმა სული ჩაიღვა, გრილი ცაქები ასავსავდა მაშინვე თვითონაც ჩართო თავისი პროექტორი. დინაიცი გაისროლა. ნუგზარმა კარგად დანახა, წყალში რომ გაიქროლა წითელში, სწორიმა ხაზში. ეს წითელი ხაზი სწორად იმ უზარმაზარ ცხოველთან შეწყდა.

ცხოველმა იმწამსვე ჩაქერი თავისი პროექტორი. მაგრამ უკვე გვიან იყო. ერთი კი წამოიწია თავის საბურღაროდან და უკანვე ჩაივარდა.

ნუგზარი ნახადირევისკენ გაეცურა, მაგრამ კაილაშს ხმამ შეაჩერა.

— შეჩერდი. ბებერი რვაფეხაა, ეგ არავის არ სჭირდება. ნუ ჩერაობთ, ნადირობა ჭერ არ დაწყებულა.

ბებერი რვაფეხას გვერდი აუარეს. დინაიცი ისევ წინ მიეცურავდა. ხანაძან თოვლად ეცვარებოდა თავსა, მაგრამ ისევ მიუღონდნენ და გამოჩნდებოდა.

დინასმა იცურეს, მერე დინაიცი პატარა ბორცვთან შეჩერდა, კაილაშს დაელოდა, რაღაც უთხრა და მონადირეთა თვალწინ გაუჩინარდა.

ნუგზარმა უზარმაზარი ხეს ბატარა ტოტი მოატეხა. ტოტი გრძელი, წვრილი ფოთლებით იყო დაფარული. ფოთლები რვაფეხას ცაქებიდან ნელა იხსობდნენ.

— რა ჰქვია ამ ხეს?

— ამ ხეს ლუთიას ვეძახები. მისგან ივეჯს ვამზადებთ. სწრაფად იზრდება, გამძლევა და ლამაზი.

დინაიცი დაბრუნდა. დამას შორის სერიოზული ლაპარაკი გაიმართა. „რაღაც მოხდა“, — გაიფიქრა ნუგზარმა.

მერე კაილაშმა ქართლად თქვა:

— დამარხულ გემს წავაწყდით.

ნუგზარმა კარგად ვერ გაიგო.

— რა გემს?

— თქვენებურ გემს. იგი ალბათ დიდი ხნის წინათ ჩაიძირა. ღრმადან თურმე შლამში დამარხული. მივიდეთ, დავაფთვოლოთო.

დინაიცი გაეცურა და დანარჩენებზე მიჰყვებენ. მწვანე ბორცვი შემოუარეს. დინასმა წყალქვეშაარება გრძელი ყლორტები გადასწია და წვრილი ხერხეულში ჩაძვრა. ნუგზარი დინაიცი უკან მიეცურავდა. ხეზოლად მას ფეხებს ხედავდა. ახლდა შეამჩნია, რომ დინას არაჩვეულებრივად გრძელი ფეხისთითები ერთმანეთთან აკეთი ჰქონდა შეერთებული.

ვიწრო ხერხეულ დამთავრდა, ისინი გრძელ დერეფანში შეტყურდნენ. აქ დინაიცი შედგა და რაღაც თქვა. კაილაშმა მაშინვე თარგმნა: წინ ორი ჩინჩინა, დააკვიროთო.

დინასმა წყალქვეშაარები გადასწია. ნელა მოაშორა ბუნების სფერო ორი პატარა ამობურცულ ადგილს. ადამიანის ორი თავის ქალა გამოჩნდა.

დინაიცი მალე ისევ წინ გაეცურა. დერეფანის ბოლოს

და კართი ხიდურზე გავიდნენ. ხიდურის შუაგულში საკე ჩანდა.

ნუგზარი საკესთან მიეცურა. წყალქვეშაარები მშორა მის სახელებთან და თქვა:

— ეს ეკრთ დაახლოებით ორასი წლის წინათ ჩაძირულა.

— ორი მიზეფი? — ჰკითხა კაილაშმა.

— ასეთი საკე ვეგმებს ორასი წლის წინათ ჰქონდათ.

უკან, დერეფანში გამოეცურნენ. დერეფანს სულ მოლოდინი მიჰყვებენ, მაგრამ იქ მაგრად ჩაქტილ-ჩაქტილად კარი დახვდნენ.

ისევ უკან ამოვიდნენ და გზა განაგრძეს. ერთბაშად მათ წინ სამი პატარა მოფიფიბატე კალმარი გამოჩნდა.

დინასმა ერთს ესროლა, კაილაშმა მეორეს. მესამე მიმალეს ცილინება, მაგრამ მას ბოლო ნუგზარმა მოუღო.

— ამითაგან კი ნამდვილად კარგი კერძები დამზადდება, — თქვა კაილაშმა.

ცოტა კიდევ გაეცურეს, წყალქვეშა ლიანებში რაღაც შეინძრა და სულ მიმოფარა ირგვლად მცენარეთა ნორჩი ტოტები, თითქოს ეფხვებოდა ერთვლივით.

დინასმა მაშინვე გაისროლა, მერე მკურდარ, მესამედ გაისროლა. როცა ლიანებთან მივიდნენ, პულთომობრძი უზარმაზარი ლურჯი ზვიგენი ნახეს. ცოტას დაელოდნენ, მერე დინასმა ზვიგენს კული მოსჭრა და ნანადირევი პატარა კალმარებთან ერთად შეინახა.

დინასმა ბრად უთხრა კაილაშს.

— დღესათვის ვეგეოვა, — თქვა კაილაშმა.

ერთხანს თითქოს სიბნელეში იცურეს, ბოლოს შორის მკურდარი მოეტი გამოჩნდა. ისინი სწორედ ამ შუქისკენ მიეცურავდნენ. რაც უფრო უახლოვდებოდნენ, მით უფრო ნაადრებობა მიღწადა. ერთ დაბალ სახლთან მივიდნენ.

კაილაშმა მათ ამ შინაბაში შეუღვდა. იქიდან კი ლუკით მანქანაში გავიდნენ. ეანგაბლის ნიღბები და თოფები შინაბაში დატოვეს. მანქანა შინაბის კედელს მისცილდა და გაიჩაჩაბებულ ქუჩას გაუყვა.

ნუგზარი სქელ, განიერ მინასთან იდგა. მინის იქით მომწვანო-მონაცხელი წყალი ლოცვებდა. ფსკერიდან ატყროსილი, მღვარი პროექტორების შუქი წვრილ, ოქროსფერი სწორი ხაზებს ავლებდა.

ნუგზარი იდგა და დუმდა. მას თითქოს ესმოდა და არც ესმოდა ის იღუმელი ხმები, წყალქვეშა სამყარო რომ გამოსცემდა. ეს ხმები სველ მინაში ალწევდა და დარბაზში იფანტებოდა.

— მიოწინეთ?

ზურგს უკან კაილაშ იდგა.

ნუგზარმა, რასაკვირველია, ხმაზე იცნო, არც კი შებურბურებულა, ჩუმად თქვა:

— აქ ადგილად მოსწყინდება ხმელეთზე ნაცხოვრებსაც, სიცარიელეს ვგვჩინებ. ნადლიანს, შეუცხებელს.

— თქვენ ხომ თვითონ ცხოვრობდით ოკეანეში, მამ ასე ერთბაშად რად მომიწყინეთ?

— ოკეანეში ქარს მოაქვს ხმელეთის სუნთქვა. ოკეანეში დიდ სივრცეს ხედავ. ვარსკვლავებით მოკედლოცას. თქვენთან კი სიფიროვება.

— უნდა ვაფსოროთ, სრულებითაც არაა ასე.

— ვითომ?

— თქვენ ჭერ კიდევ არ იცნობთ ჩვენს ცხოვრებას, არ გინახათ დიდძალაქი ამიხობი. შემოიღია შემოვლავაზთა ქუცქუსისა ამიხობში. დილით გავემგზავროთ. თანახმა ხართ?

— პირადად მე არაფერი მაქვს საწინააღმდეგო, მაგრამ საჭიროა მეგობრებსაც შეუთანხმდეს.

— რასაკვირველია. საბოლოო პასუხისათვის მოგვიანებით დაგირეკავთ.

კალიდამ თავი დაუქნია და გაქრა.

მოგვიანებით მართლაც დარეკა.

— ჰქვია თანხამ ვართ. დილით რა დროს მობრძანდებით? — ჰკითხა ნუგზარმა.

— შეიღ საათზე მზად იყავით.

შეიღ საათზე მზად იყვნენ.

კალიდა მანქანაში იჯდა, წყლით სავსე კაბინაში მისი ჩაღისფერი თმა ტალღებოვით ლოვლოვებდა. ტყვეები ეხანგებოდნენ კაბინაში შევიდნენ. ანდრო დაჭდა თუ არა, მაშინვე მარჯვენა ყურის მწვეტი ტყვიანი იგრძნო. თავი კედელს მიაღო და თვალები დახუჭა. სახეზე ტანჯვა აღებეჭდა.

— თქვენ ალბათ ყური გტყვიან. წინეის ბრალია. — უთხრა კალიდამ. — თქვენს წინ მატარა, წითელი ყუთია. თეთრი აბი ამოიღეთ, გადაყლაპეთ და ყველაფერი გაგივლით.

ანდრომ გამოაღო პატარა ყუთი. ერთი თეთრი აბი აიღო და გადაყლაპა. ყურის ტყვიელმა მაშინვე გაუარა.

წითელი შეღებილი პატარა მანქანა კი უკვე მიჭროდა და წყალმცენარეების დაბალი ბუჩქების თავზე. მწყობრ ტალღებდა იმართებოდნენ და წვებოდნენ ლამინარიასა და ქლორას ტოტები. მერე მწვენი ზოლი სწრაფად გათავდა და ქვევით, მინის გამჭვირვალე იატაკს ქვემოთ, გამოიჩნდა გველივით გაწოლილი უზარმაზარი ნაცრისფერი მილი.

— გზის მაჩვენებელია? — იკითხა ნუგზარმა.

— არა, ეს მატარებლის გზაა, უფრო სწორად — გვირაბია. იმ გვირაბში მატარებლები დაქრან, მგზავები გადააყავთ.

— მერე და რატომ პირდაპირ წყალში არ დაქრან?

— წყლის წინააღმდეგობის გამო მატარებელი დიდი სიჩქარით ვერ დაისის. სხვათა შორის, ამიტების ერთმა ნაწილმა გაიყვითა ფილტვების ოპერაცია და ახლა ისინი თქვენსავით სუფთა ეხანგებოლით სუნთქვენ.

— მამასადამე, ისინი ხმელეთის აღამიანები გახდნენ?

— დიახ, თითქმის.

— საამისო პირობები რომ არა აქვთ?

— რატომ გგონიათ ასე? ამიხოტის ერთი ნაწილი სწორედ თქვენებური ქალაქის პრინციპზეა აგებული. არის სახლები, ქუჩები, სკვერები და, რასაკვირველია, სუფთა ეხანგაღიცი. ეხანგაღს უშუალოდ ოკეანის ზედაპირიდან ვიღებთ. ქალაქის ამ ნაწილში ის ამიტები ცხოვრობენ, რომლებსაც ფილტვების ოპერაცია აქვთ გაკეთებული. ვიცო, თქვენთანაც დამუშავდა ფილტვების გარდაქმნის ეს პროცესი. თუ არა ევლები, ჯერ პრაქტიკულად არ შედეგობიხართ ამ საქმეს.

— მართალი ბრძანდებით. როცა აღამიანის ამფიბიად გარდაქმნის შესაძლებლობის შესახებ შეიტყვეს, ხმელეთის ბევრმა აღამიანმა გამოთქვა სურვილი, ქვეულისყო წყალქვეშელად, მაგრამ პრაქტიკულად ეს ოპერაცია არ გაკეთებულა. თქვენ უფრო წინ წასულხართ. შეეხვედებით „გახმელეთებულ“ ამიტებს? — იკითხა ნუგზარმა.

— მე თქვენ მივიყვანთ პროფესორ კილას კლინიკაში. იქ საშუალება გექნებათ ნახოთ კილას ბევრი პაციენტი.

ქვევით წყალქვეშა გვირაბის კიდევ რამდენიმე ხაზი გამოიხნა. შენდევ ერთხელად წინ აღიმართა გიგანტური გუნობები. მათი ფართო სარკმლებიდან ისეთი მკვეთრი, წითელი შუბი იღვრებოდა, გეგონებდათ, იქურობასაც ცეცხლი უქრიათ.

— რაც უფრო წინ მიდიოდნენ, მით უფრო შუტი და მეტრ

შენობები ხეღებოდათ გზად. ყველა შენობის წინ მატარა სკვერი გაეშენებინათ. განიერი ქუჩებიც გამოიხნა, ქუჩებში აქა-იქ მანქანებიც გაიჭოლდნენ.

— ეს უკვე ამიხოტის გარეუბანია, სამრეწველო რაიონი, — თქვა კალიდამ. — ამ შენობებში ძირითადად ფა-

რკა-ქაირნებია განლაგებული. ახლა სამუშაო საათია და ქუჩებიც ამიტომაც ცარიელი.

შემდეგ ტყის დიდი ზოლი დაიწყო. მანქანა უზარმაზარი ხეების თავზე მიუტარავდა.

ტყის თავზე საქაიოდ დიდნას მიიღონდნენ. მერე ტყე გირბამად გათავდა და ფართო, ვარჩახებულ ქუჩა გაიჭრა. ქუჩის ორსავე მხარეს მთლიან შენობებს დიდა.

ქუჩაზე უმარავე, სხვადასხვა ფერის მანქანა მიმოქროდა.

— ეს აღმათ ამხობდა, — თქვა დავითი.

— დაახ, ნამდვილად ამხობდა. დაავიროლი, პირდაპირ თქვენმეტყობათუიანი შენობა დაცხ. ეს ჩვენნი მეცნიერებათა აკადემია. მის ირგვლივ კი სამეცნიერო ლაბორატორიებია. შენობა თვევენებური გემის ყაიდზე აგებული.

— მართლაც გემსა ჰგავს. — ჩაილაპარაკა ანდრომ.

— იმიტომ, რომ ჩვენთან წყალი განუწყვეტლივ მოძრაობს — აღმოსავლეთიდან დასავლეთისაკენ. დინება თუმცა უმნიშვნელოა, მაგრამ შესაძლებელია დროთა განმავლობაში შესაუბრის კედლების წინააღმდეგობა და დასახვრეთის კიდევ. ახლა კვეთით დავეშვათ, გვირბამში შევიდეთ და ჩვენებური მეტრო ვხახათ.

— თვენი ისე ლაპარაკობთ, თითქოს ჩვენებური მეტროს შესახებ წარმოდგენა გქონდეთ. — გაიღმა ვაღერი.

— დაახ, რადიოინფორმაციისა და სატელევიზიო გადაცემების წყალობით ზოგად წარმოდგენა გვაქვს თვევენებურ მეტროზე. პრინციპულად ჩვენნი მეტროები ერთობლივად არ განსხვავდებიან. ოღონდ ესაა, ჩვენნი მეტროს უმარავეს შემთხვევაში პირდაპირ მიწის ზედაპირზე ვაგებთ, ეს უფრო იაფი ჯდება, ვინემ ღრმა გვირბების გაყვანა. მეტროს ზეწით სხვადასხვა შენობას ვაგებთ. ერთი სიტყვით, ანაგბადიანი ქალაქის მთელი კომპლექსი შექმენით. ეს იაფიც ჯდება და უფრო მოზრახებულიცაა.

მანქანა ახლა პატარა თვლებით პირდაპირ ქუჩაში მისრიალებდა. ქუჩაში ტრანსპორტის გრძელი რიგი გაიჭიმა. მანქანები წინ აღმართულ ვიწრო შესასვლელში უჩინარდებოდნენ.

კაილაშმა შეიყვანა მანქანა ამ შესასვლელში. ერთბაშად დიდ დარბაზში აღმოჩნდნენ. ყოველი მხრიდან შუქი იღვრებოდა. ისმოდა უცნური გუგუნი და მანქანების წყილი. წინ უზარმაზარი წრიული კედელი ჩანდა, კედელში მრავალი ვიწრო შესასვლელი იყო დაბანებული. დარბაზიდან მანქანები სწორედ ამ შესასვლელში უჩინარდებოდნენ.

კაილაშმა ერთ-ერთი აირჩია. შეცურდნენ თუ არა ამ შესასვლელში, კაილაშ თქვა:

— ახლა წყალი გაიტულებდა და ჩვენ აღმოჩნდებით ენაგბადის სამყაროში. აპარატები შეგიძლიათ მოიხსნათ. ნუგზარმა მამუნივე იგრძნო, რომ წყალი გაიტუებდა. სასუნთქი აპარატი მოიხსნა და ხმელეთური ჰაერი სიამოვნებით, ღრმად ჩაისუნთქა.

ახლა კაილაშს კვთა პირზე სასუნთქი აპარატი. იგი ორიმებოდა.

— მდგომარეობის მიხედვით, ჩვენ როლებს ვცვლით: ხან თვენი ხმარობთ აპარატს, ხან კიდევ — მე.

— და მაინც ყველაფერს ვუგებთ ერთმანეთს, — თქვა ნუგზარმა.

— ეს იმიტომ, რომ ორივენი აღმანიან მოდგმისა ვართ. ჩვენი აღმათ ერთი საერთო წინაპარი გყავდა, შემდეგ, ზოგმა ხმელეთი ირჩია საცხოვრებლად, ზოგმა კი — ოკეანე. ახლა მანქანას დავაყენებთ და ტანსაცმელს ჩავიცვამთ.

კაილაშმა მანქანა ფართო მოედანზე გაიყვანა. მო-

ედანზე უმარავე მანქანა ირეოდა. ტროტუარზე კი მრავალად იყო ხალხი. ძალიან გაუცვირდათ ხმელეთზე მდგომარეობა ქალაქის მცხოვრებთა უმარავესობას არ ეცუოდა. სუნთქი აპარატი. მათ ცევით ლამაზი, ფერადი ტანსაცმელი.

კაილაშმა მანქანა ერთ პატარა შენობაში შეიყვანა.

— გადმოვიდეთ, — თქვა მან.

— მანქანებსა დადგომებზე და დაბთეებული ფეხები სიამით გაართოს.

— თვენი პირდაპირ შესასვლელში შევხვალთ. ვერ შხაბი მივლეთ და შემდეგ ჩაიციეთ. ტანსაცმელსაც აირჩევთ. შეხვალთ თუ არა, კართან მდგარ კაცს უთხარათ, რა ზომის ტანსაცმელი გჭირდებათ. ერთ საათში აქვე შევხვდებით.

კაილაშ ხელმარაჩენი პატარა შესასვლელში გაუჩინარდა.

— ჩქარა წავიდეთ, სიციხე დავიხებთ, — თქვა ანდრომ.

შესასვლელში შევიდნენ. ვიწრო დერეფანი გაიარეს თუ არა, მარჯვნივ პატარა მაგიდასთან ჩია ტანის ხნიერი კაცი შეამჩნია. მას სასუნთქი აპარატი არ ეცუოდა. სტუმრების დახანავებზე ფეხზე წამოდგა. სახე გაყვანდა და სუფთა ქართული შესძახა:

— მოზრახანდით, მოზრახანდით, მეგობრებო, რახანია გელით.

— გაიმარჯობათ! — მიესალმა ვაღერი.

— გაგიმარჯობთ! — თქვა ჩია კაცმა, — ხომ არ დაილაშქრეთ?

— არა, სრულებითაც არა. — უბასუხა ანდრომ.

— ალბათ გვიერთი თვენიც ზეწით რომ გელაპარაკებთ.

— აღმარაფერი გვაკვირვებს, ისე შევეჩვიეთ სიურპირებს.

მოხუცმა კეთილი თვალები ნუგზარს შეანათა.

— მიზრახეთ ტანსაცმელს ზომა, ახლავი შევეცუევათ. არც ფეხსაცმელი დავიწყეთო. საუფეთესოს ავირჩევთ.

კაილაშმა და ფანქარი აიღო, ზომები ჩაიწერა.

— ახლა იქ იქით მიზრახანდით, თბილი შხაბი არ გწყენთ. სანამ იხანავებთ, ტანსაცმელსაც მოიტანენ.

— გმადლობთ, — უთხრა ნუგზარმა.

— მოხუცმა თავი დაუკრა. ტყეები დიდ საბაზანო ოთახში შევიდნენ, იხანავეს და ისევე მოხუცთან დაბრუნდნენ.

— ტანსაცმელი თომების მიხედვით აწყვიდა, — უთხრა მათ მოხუცმა. — ყველამ თავისი ზომა აიღოს. აი, იმ ოთახში შეხვალთ და იქ ჩაიყვამთ.

ტანსაცმელი აირჩიეს და ჩაიყვანა. შემდეგ, საიდანაც შევიდნენ, იმავე გზით უკან გამობრუნდნენ. კაილაშ მანქანასთან იდგა. მოხდენილი მოულოდნელე შეხვედრა ეცუა.

— ვინდელ, უმანქანოდ გავიარეთ — ჰქითხა კაილაშმა. — მანქანას აქ დავტოვებთ.

— სიამოვნებით, — მიუღმა ნუგზარმა.

შენიობიდან ისევე ვიწრო ქუჩაში დაბრუნდნენ. ქუჩა სასეკ იყო ხალხით. ზოგი სასუნთქი აპარატით დადიოდა, ზოგივე ულაპარაკოდ.

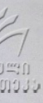
ქუჩაში ცისფერმა, დიდმა მანქანამ გაიჭიროდა, იგი მოზრახებით, ტროტუართან დადგა.

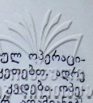
— ვიჩქარებთ, — თქვა კაილაშმა, — ეს მანქანა ჩვენი საზოგადოებრივი ტრანსპორტია.

მანქანისაკენ სირბილით წავიდნენ. ოთხი სახეხური სწრაფად აიარეს და რბილ სკამებზე დასხდნენ.

— ჩვენებური ავტობუსსა ჰგავს, — თქვა ვაღერი.

— იფიქრეთ იმ განსხვავებით, რომ ეს „ავტობუსი“ ბენზინს არ ხმარობს, ელექტროენერგიით დადის.

— კი მაგარა, ელექტროგადამცემები ხაზი საღდა?
 — ხაზი რად უნდა. ძრავა მოწარმოებაში მოჰყავს ელექტრომობილს.

მეოთხე გაჩერებაზე ჩამოვიდნენ, ორსართულიანი სახლის შესასვლელთან.

— სადა ვართ? — იკითხა ნუგზარმა.

— პროფესორ კილას რეზიდენსის წინ. სწორედ პროფესორი კილაა, ფილტვების ოპერაციებში მუშაობს. მე უკვე ველაპარაკე პროფესორს. პირველ საათზე მივითხრო ჩვენითვის. ახლა პირველს ხუთი წუთი აკლია.

კაილა წინ წავიდა და მინის კარი შეაღო.
 — მობრძანდით.

კაილა მეორე სართულისაკენ შვიი მარმარილოს კიბეის აუყვა.

ორი ზღირჯახალათიანი ქალი გამოეგებთ. სასულთქი აპარატო არ ეკეთათ. რაღაც ელვს თვითნებ ენახე.

— გვეპატივებიან, პროფესორი კილა გველოდება, — თქვა კაილამ.

პროფესორი კილა თავისი კაბინეტის შესასვლელთან იდგა. მალღი, გამხდარი და მოხდენილი მამაკაცი იყო. ავანსურეო კოსტიუმი ეცვა. ხმელთაღმებს ძალზე გაუყვარდა, კილას პირზე სასულთქი აპარატი რომ ჰქონდა და მაგარეული. აპარატი ძალზე ბატარა იყო, სათვალისოდენა. ამ თავისებურ „სათვალეს“ უკან პროფესორის თეთრი კბილები მოუჩანდა.

პროფესორმა ხელები ვაშალა და რიხიანად რაღაც თქვა.

— იგი ვესალმებათ და ბედნიერად თვლის თავს, რომ თავის კლინიკაში გხვდავთ. დამბრძანდით.

სტუმრები დასხდნენ. კილა გრძელ საწერ მაგიდაზე ნახევრად ჩამოკადა და სტუმრებს მომწვანო თვალბეა ნიჰარყო.

— შეიძლება თუ არა პროფესორის ვკითხო, რატომ დარჩა თვითონ ამიტად, როცა მისმა დანამ ბევრი ამტი წმელთვის ადამიანად აქცია? — თავი ვეღარ შეიკავა ნუგზარმა.

კილამ გაიღიმა. ლაპარაკი დაიწყო და კაილაშეაკ თარგმნა:

— მე ამ მხრე კონსერვატორი გახლავართ. მინდა მომავალ თაობას ჰქონდეს ხმელთაღმე ცხოვრების საშუალება, მე კი გადავწყვიტე ისევე ვიცხოვრო, როგორც მამა-პაპანი ცხოვრობდნენ. ჩვენ ახლა ვაუმჯობესებთ სასულთქ აპარატს და აღბათ ვივლდებო მთელს მისს, რომ აპარატი მინერალური გავხდეთ. ამის ნიშნში ჩემი სასულთქი აპარატი.

— შეგვიძლია თუ არა ვიფიქროთ, რომ ამიტებს ბოლოს და ბოლოს „გახმელთება“ სურთ?

— დიახ, ამის მსურველი ბევრია, რადგანაც ახლა ჩვენთან კარგი პირობებია ხმელთაღმე-ოკეანური ცხოვრებისა. ესე იგი ისეთი ცხოვრებისა, ხმელთის სიამესაც რომ იგონებო და ოკეანის დიდებასაც. ჩვენ თქვენს ვისურვით, თქვენ კი — ჩვენს. შეგვედარს ადგილი ალბათ ოკეანის თხილი სიღრმეებში იქნება.

— ვინ იცის, იქნებ ხმელთაღმე შეგვხდეთ ერთმანეთს! თქვენს ახლა ალბათ საშუალება გაქვთ, ხმელთაღმე შექმნათ ამიტების დიდი კოლონია.

— არა, ამიტები ჭრეჭრეობით არ არიან აკლიმატიზებული ხმელთაღმე ცხოვრებისათვის. ამ საქმეს ფიზიკური მომზადების მთელი გრძელ პროცესი სჭირდება. გაცილებით ადვილია შეეგუო დიდ წყევსა, ვინმე დიდი წნევისგან გათავისუფლდე. გარდა ამისა, ამიტებზე ძლიერ იმოქმედებს მზის სიხვები და ბევრი სხვა რამ.

— ალბათ ძალზე ძნელია ფილტვების ფუნქციონირება?

— ეს დაკავშირებულია მიმიე ქირურგიულ ოპერაციასთან. ამ ოპერაციას ჩვენ უკვე კარგად ვაყვებით. ადრე იყო ხოლმე მსხვერპლი, ახლა კი არავინ არ კვდება. ოკეანის რაციონისთვის გარჩევი ფიზიკურად ძლიერ ადამიანებს, სულსტენ აკლიმატიზაციის პერიოდში მთვე იღებებან.

პროფესორმა საათზე დაიხედა. ნუგზარმა იფიქრა, აუღივინდა დამთავრდო, წამოიგდა და კილას თავი დაუქარა. კილამ ისე ვაშალა ხელები და რაღაც თქვა. კაილაშე თარგმნა:

— პროფესორი ემყოფილია საუბრისა, გისტურებებთან მრთელობას.

დამშვიდობე მსამინძელს, კლინიკიდან გამოვიდნენ და ფეხით გაუყვინე განიერ ქუჩას.

გვიარეს ერთი კვარტალი და ფართო მოედანზე გავიდნენ: მოედნის შუაგულში შესანიშნავი ბაღი ყვავოდა.

— ლამაზი ბაღია, — აღტაცება ვეღარ დაფარა ვაღერები.

— ამ ორი სიცოცხლეა ერთმანეთს შერწყმული, — თქვა კაილამ — წყლისა და ხმელთაღმე. ყვავილებს სღერო და ფეხები ოკეანის ფსკერშია ჩამჭრენი, დანარჩენი კი ჰაერშია.

კაილა ნელა გაუყვა ტროტორს. დანარჩენებიც მიჰყვინე.

— ჩვენებური კორიდას ნახვა ხომ არ გინდათ?

ნუგზარმა გაოცებით შეხედა კაილას.

— კაილა, ნუ დამიწყებთ იმის მტკიცებას, რომ თქვენ გავით სამხრეთ-ამერიკული გიგანტური ხარები კარგად იციან, რას ნიშნავს კორიდა?

— შესანიშნავად, ბევრჯერ მინახავს კიდეც.

— ეს როგორ?

— გასოლო, ცხიხარით კიდეც, ხმელთაღმეების ტე-ლეგადამცემებს ვუყურებთ-მეგობ. ტელეგადამცემებში კი ესპანურ-პორტუგალიურად მოლაპარაკე ქვეყნებთან წნირად ახვეწებენ კორიდას. მე მტკიცებას ხარებთან ბრძოლის ყურება. ჩვენ კორიდა კი ზვიგენებთან ბრძოლა. ამიტების ძალიან უყვართ ეს სახასიათო.

— სიმართლე გითხროთ, კორიდა მთავრდამანძი არ მიყვარს, მაგრამ ზვიგენებთან ბრძოლას კი ენახავდი, — თქვა ნუგზარმა.

— ჰოდა, წავიდეთ. აქედან არც თუ ისე შორსაა აკვარიუმი, სადაც ეს ბრძოლები იმართება.

ისინი ერთ წრიულ შენობასთან მივიდნენ. შენობა მოზრდილი იყო და ბევრი შესასვლელი ჰქონდა. შენობის წინ, პატარა მოედანზე, უამარვი ხალხი ირგოდა. ბოლოს გრძელ დერეფანში გავიდნენ, იქიდან კი — დიდ დარბაზში.

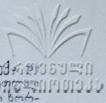
დარბაზში უზარმაზარი აკვარიუმი იდგა. აკვარიუმში შუქი არ ენთო და მხოლოდ მოლურჯო, კრიალა წყალი ჩანდა.

დასხდნენ თუ არა, აკვარიუმში მძლავრი შუქი აინთო.

ამიტური კორიდას არენაზე ვიღაც ქაბუკი გამოჩნდა. მან აკვარიუმში გადმოსერა. მინასთან მივიდა და მაუურბლებს მიესალმა. ცისფერი, მოკლე შარვალი ეცვა, ქამარზე გრძელი დანა თუ მუზღუპირის დაწმისპავჯიო რაღაც კიდა.

ლაშაში ყმაწვილი იყო, სულ ერთთავად იღიმებოდა. უეცრად არენაზე უზარმაზარი ზვიგენი შემოვარდა. ეს მტკაცებელი ჩაქნა ზვიგენების ოჯახს ეკუთვნოდა. გვერდზე გაშვრილი ჩაქნებიდან იღრბინო თვალბეა ფსკერის აშუქებდნენ. ზვიგენმა კარგად დანახა ამტი და შედგა, შემდეგ ძლიერი კუდი გაქინია და წრის შემოვლა იწყო.

— წაღრობას იწყებს, მშვიდი ზვიგენია, — თქვა კაილამ.

— ვიცი, — უთხრა ნუგზარმა, — ზვიგენი საერთოდ მხდელი ცხოველია, მსხვერპლს ჯერ გარშემო უვლის და მერე ესხმის თავს.

ზვიგენმა უკვე ხუთჯერ შე'იოჯრა ამიტს. რამდენჯერმე სცადა წრის შევიწროება, მაგრამ ამიტმა ხელები დაიჭინა და დამფრთხალი ზვიგენი მამინევი გახტა, ისევე გრძელ ორბიტაზე გავიდა. ამიტმა შარვლის ჯიბეში ჩაიყო ხელი. იქიდან რაღაც

მკრთალად ჩანდა. როცა სისხლიანი წყალი დაიღვრა მინასთან გარინდელი უზარმაზარი ცხოველი ნუგზარმა გამოიკვია, ღრმა ჭრილობიდან ბაშასასავით თითქმის გრძელი მოუჩინდა.

ამიტი ისევე აცვირიუმის შუაგულში ნაეარღობდა. იგი ზვიგენს ხან ზურგს შეეკვებდა, ხან ზევით აიჭრებოდა. ზვიგენი მის ყოველ მოძრაობას აყირბებოდა. ახლა უკვე ფრთხილობდა: პირველ შეტაკებას მისთვის ჭკუა ესწყავლებინა.

ამიტმა ცვლავ სისხლით გაახელა ზვიგენი და ცხოველიც მოსწყდა ადგილს. იგი თავის ეკლან ზურგს ისევე ამიტის მეუკელს უმიზნებდა. ამიტმა რაღაც საოცარი სისწრაფით ჩაყვინთა. ზვიგენს თვითონ მოეჭკა ქვევიდან და მუცელი მოელ სიგრძეზე გაუფატრა. გაფატრულ მუცლიდან ნაწლავები გადოსციკვდა და მთელ აცვირიუმში გაიფანტა. ამიტი დანით ჭრიდა ნაწლავებს. ზვიგენი კი უკან მისდევდა. ერთ წუთს ნაწლავები ამიტს ფეხებზე შემოუხვია, ახლა კი აღელდნენ თავშეკავებული ამიტები, მაგრამ ყველათფერი კარგად დამთავრდა: ამიტი ელვასავით აიჭრა ზვიგით, შემობრუნდა და დადევნებულ ზვიგენს დანა დაეჭრას ქვემოთ ჩასცა. სისხლმა მძლავრად იჩქედა.

58511

ბურთისმავგარი ამოიღო, ხელი მოუჭირა. ბურთიდან წითელი სითხე გადმოიღვრა და წყალი წითლად შეღება.

— ხედავთ, ზვიგენი ვერ ბედავს თავდასხმას. ყმაწვილი კი სისხლით ახელბს ზვიგენს, — თქვა კაილიამ.

ნუგზარმა თავი დაიჭინა:

— ვიცი ზვიგენის ეს თვისება. ზვიგენი ერთ წამს შედგა. მერე ზურგზე დიდი, ბასრი ეკალი საბრძოლველად აღმართა და ადვილს სწრაფად მოსწყდა. ცდილობდა მჭევიდან გაეჭროლა ამიტისათვის და ეკლით გაეფატრა.

ამიტი ელოდა ამ ვერაგობას, როგორც კი ზვიგენის ჩაქუჩები გაუსწორდა, ტანი მძლავრად აიჭინა და თითქმის თავდაყირა დადგა.

იმევე დროს მის ხელში დანამაც იელვა, ზვიგენს ზურგში ჩასცა და თითქმის კუდამდე გაფატრა.

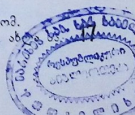
ჭრილობა არ იყო სასიკვდილო. ზვიგენმა აცვირიუმის მინას გვერდი აუქცია და საღდაც გაჭრა. არა, სულ არ გამჭარალა, თავისივე სისხლით შეღებილ აცვირიუმში

— კიდევ ვნახოთ? — იტიხა კაილიამ.
— არა, საჭმარისია, — თქვა ნუგზარმა.
დაიბაზიდან გამოვიდნენ, როცა ქუჩის სიგრძილე იგრძენს, კაილიამ ნუგზარს შეხედა:

— ახლა შინ წავიდეთ, არა? ალბათ დაილალოთ.
— კი გვენანება ამ ქალაქის მიტოვება. იგი რაღაცოთ მინც გვაგონებს მშობლიურ ქალაქს, მაგრამ დღისათვის გვეყვოდა მოგზაურობა.

— ვეცლები, საცხოვრებელი ამიხობში მოვიჩინონ. ისინი მარმარილოს საფეხურებს ქვევით მიჰყვებოდნენ. ოცდამამდე საფეხური ჩაიარეს და პატარა ბაქანზე აღმოჩნდნენ. ორიოდე წუთში ბაქანს მატარებელი მოადგა. მატარებელში მგზავრი ცოტა იყო. მაგრამ, სამაგიეროდ, მოპირდაპირე მხარეს მგზავრებით გაქვდილი მატარებელი ჩამოდგა.

— ჩვენთან რა ხალვათობა! — თქვა ანდრომ.
— ეს იმიტომ, რომ ქალაქიდან ვავდეიართ. ახლა

მუშაო დრო დამთავრდა და მგზავრები გარეუბნიდან ქალაქისკენ მოდიან. აქედან კი ცოტა მიივს, — განუ-
მარტა კადილამ.

მატარებელი დაიძრა. სწრაფად გაქროლდა. სულ რაღაც
ოც წუთში უკვე ბოლო სადგურზე იყვნენ. ვაგონიდან
გაღმდვილდნენ და პირდაპირ პატარა კარში შევიდნენ.
ტანსაცმელი იქ დატოვეს, ისევ მსუბუქად ჩაიცვეს და
მანქანი თან დაბრუნდნენ.

კადილა მანქანიდან არ გადმოსულა, ტყვეებს დაემ-
შვილობა და გზა განაგრძო.

ბიჭებს შინ პატარა სტუმარი — ნატე დაუხვდათ. მა-
გილზე კი ცეცხლისფერი სასამთროს ნაჭრები ეწყო.

— ეს მე მოგართვით, — თქვა ნატემ, — ჩვენი ბალი-
საა. ამერიიდან ხშირად ვივლი თქვენთან, დედამ ნება
დამართო ქართულში იწის გასაწაფად თქვენთან ვიარო.

— სასიამოვნოა, — ნუგზარმა ბიჭს ხელები ბეჭებზე
მოხეა.

— თუ მოისურვებთ, მე ამიტურს გასწავლით.

— კეთილი. ჩვენი ამბობენ: რამდენი ენაც იცი, იმ-
დენი კაცი ხარო.

ერთობადა შენობა შეინძრა, შუქიც ჩაქა. სრული ხე-
თი წუთი სიბნელეში იყვნენ. მერე შუქი აინთო. სასაილი-
ლოში ანდრო შემოვიდა.

— ტელეფონი რეკავს. მე მაგისი არაფერი მესმის.

ნუგზარი გავიდა, ყველანი მას მიჰყვნენ.

— ნატე სასწრაფოდ შინ დაბრუნდეს, — გაისმა ქა-
ლის აფორიაქებული ხმა ყურმილში.

— ნატე, შინ გეძახიან.

— ახლავ.

ნატე გავიდა.

— რაღაც მოხდა, — თქვა ნუგზარმა.

ცოტა ხნის შემდეგ ისევ შეინძრა შენობა, ოღონდ
ახლა უფრო მძლავრად, ისევ მძლავრად, რომ მეზღვაურე-
ბი შიშისაგან გაინაზნენ. შუქი ჩაქრა.

— რა მოხდა? — გაისმა გოგის შესფოთებული ხმა.

მის ხმას ტელეფონის ზარიც მოჰყვა. ნუგზარმა ყურ-
მილი აიღო.

— მე ნატეს დედა ვარ, კადილას და. ამიხოტში დიდი

მიწისძვრაა. კადილა და დინაკი წაყიდნენ, მოსალოდნე-
ლია კატასტროფა. ახლავ მოვალ, მოემზადეთ.

— გადლობთ, — დაიძახა ნუგზარმა და, ცუქნილი
დაღო. — აბა, სწრაფად მოემზადეთ. მიწისძვრაა: ახჩჩ.

ტი დანგრეულა.
ცოტა ხნის შემდეგ დერეფანში მკრთალი შუქი გა-
მოჩნდა. ოთახში ვიღაც ქალი შემოვიდა, მას ხელსი ფა-
რანი ეჭირა.

— მე ვარ ნატეს დედა, — თქვა მან.

ეს ხმა ძალზე ნაცნობი იყო. ნუგზარი მისვდა, რომ
სწორედ ეს ქალი აერთებდა ტელეფონით კადილასთან.

— ამიხოტი ინგოვე, თქვენც დაიღუპებით, თუ ახლა-
ვე არ უშველით თავს. მე არა მამეს განკარგულება თქვე-
ნი გაშეებისა, მაგრამ ახლა აქ არავინაა, ყველა გაიქცა,
მარტო მე და ნატე დავრჩით. გადავწყვიტეთ ვაგიშვათ.
ახლავ ჩაქვით მანქანაში!..

ქალს უქირდა ქართულად ლაპარაკი. იგი სწრაფად
შებრუნდა და დერეფანში გავიდა. მას მეზღვაურებიც
მიჰყვნენ. კადილას და ჩაქრა მიდიოდა. ნერვიულად ხსნი-
და კარებს. ბოლოს ლუციც გახსნა და ქალმა ფარანი მან-
ქანაში შეაწაფა.

— იქპარეთ!

ნუგზარი მანქანაში შევიდა თუ არა, წინ ჩადგმულ მი-
ნაში გაიხედა. საუკესთან ნატე იჯდა.

— სად მივდივართ? — წაიჩურჩულა ვალერიმ.

— გაჩუმდით! — გაისმა ნუგზარის ხმა.

ქალი ნატეს გვერდით გამოჩნდა თუ არა. მანქანა შე-
ნობას მოსწყდა და სწრაფად აიჭრა ზევით. იგი თითქმის
ვერტიკალურად აღიოდა და ნუგზარი და მისი მეგობ-
რები მაგრად მიეჭაყვნენ სკამებს.

აღიოდნენ და აღიოდნენ. გზა არ თავდებოდა და, რო-
ცა ოკეანის თხელ შრეებში მზის ნათელი იგრძნეს, შეე-
ბით ამოისუნთქეს.

— ჩვენ არ დავღუპულვართ! — სიხარულით წამოიძა-
ხა ნუგზარმა და მამინეუ თვით მარდ უკვდავი, დღე-
ბული მზეც გამოჩნდა. მზის თბილი, სიცოცხლისმომცე-
ნი სხივები აჟიფდნენ ამტოხა მანქანაზე.

მანქანა ახლა ოკეანის ზედაპირზე მიჰქროდა, იქით,
საიდანაც მეთევზეთა გემებისაგან გაკავალული ცა მო-
ჩანდა.

კოსმონავთა

უკონკრეტო

კვირეტი

ო, გვემდრებით, კიდევ ერთხელაც ჩემი ცისფერი მთები მანახეთ, დავეჩვიოთ ბევრი თეთრი ენძელა და მოვუფანოთ მწყემსის არაკებს.

ო, კიდევ ერთხელ ვგაღ-ბარდებში მუხლის თავები და მკაპწვრინეთ, ოღონდ მასწავლებელთა-ვარდებში და სახეუდამოდ იქ დამაძინეთ.

ო, კიდევ ერთხელ შიშველ ფეხებით ცხელი შარავჯა შემომატარეთ, მინდარის პირის მდგარი ვერხვების გრილი სურნელი შემომაცარეთ.

ო, კიდევ ერთხელ, სოფლის მდინარე მარჯვე მგლავურით გამაცურვინეთ,

და ალუბალი, მზეში მძინარე, შიშით და ელდით მომამატრინეთ.

მერე პატრონი, ჯოხის თამაშით, გამომაკიდეთ ოხვრით, წვაღლებით, სანამ მოხუცი ორბენს ტაპატით, მე სიმინდებში დავემალები.

მომამშენინეთ, როგორ ენძელათ სისცესთან ბრძოლა ლორთქით ბალახებს, ო, გვემდრებით, კიდევ ერთხელაც, ჩემი სამშობლოს მთები მანახეთ!

ლალი თოთაძე,
ასპანძის საშუალო სკოლის
IX კლასის მოსწავლე.

კახაიძე

გაზაფხულადა, ბაღებში გაიშალა ატმები, ციანდ ცვივა საამო ყვავილების ფანტელი. კომმუნისტური მოცუბა, — დაღებრა გვირგვინი, თბილ ქვეყნიბად მოფრინდნენ მერცხლები და გვირგვინი.

ნარჩიტა გახალისდა, შვებით შეესა ეწია, ვაზი სიხარულითგან ქიგოს გადაეხვია.

მანანა ძვინია,
ტიბულის, ახალსოფლის 8-წლი-ანი სკოლის VII კლასის მოსწავლე.

კოსმონავთი გია

სალამოს, სწორედ იმ დროს, როდესაც ვიას აძინებდნენ, ბეზია, ბაბუა და დედ-მამა საბ-პოთა კოსმონავტებზე საუბრობდნენ. პატარა ვია იწვია, მაგრამ არ ეძინა. სულგანაშული უს-მენდა უფროსების საუბარს. ბევრი საინტერეს-სო რამ ვაიგო გმირ კოსმონავტებზე — გაგა-რინზე, შატალოვზე, ლეონოვზე...

„როგორ მინდა, მეც კოსმონავტი გავხდე! რა იქნება, მეც გავფრინდე კოსმოსში! ნეტავ როგორია ცა ახლოს, ან ვარსკვლავები? ალბათ სულ ახლოს ვნახავ. აუცილებლად გავფრინ-დები!“. — ამ ოცნებაში ტკბილად ჩაეძინა გი-ას.

დაესიზმრა, ვითომ დიდ, ცისფერ ხომალდ-ში იქდა. ტრიალ მინდორზე უმარავი ხალხი მოგროვილიყო. ყველა მას უყურებდა. უცებ გაისმა გრილი... ხომალდი ის-ის იყო უნდა გაფრენილიყო, რომ ვიას შიშისაგან გაუღვია.

- დედა, დედა, სადა ხარ?
- დედა ვიას საწოლთან გაჩნდა.
- რა იყო, შვილო?
- იცი, დედა, დამესიზმრა თითქოს სულ

მალა მიფრინავდი. აი იქ, ჩვენს კოსმონავ-ტები რომ აფრინდნენ.

— დაწვარდი, გია, გაიხრებოდა და შენც გახდები კოსმონავტი, შენც აფრინდებო კოს-მოსში, ახლა კი ჩაიცივი. — უთხრა დედა.

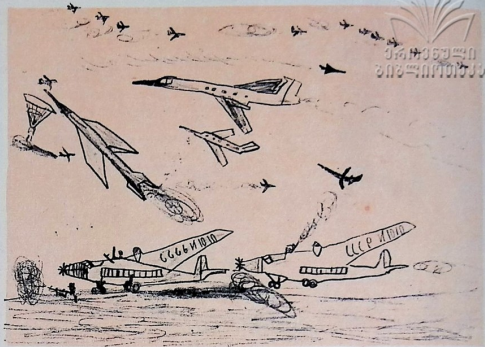
გათეხებულიყო. გამამ სწრაფად ჩაიყვა და სამხრეთულში გავიდა. უცებ რაღაც მოაგონდა. „აი, ასეთ ხო-მალღში ვიჭექე, სწორედ ასეთში, სულ ამას ჰგავდა“, — გაიფიქრა და ფრთოვლად გამოათ-რია მტვერსასრუტი, ჩართო, ზედ გადააჯაღ და თავი ნამდვილ კოსმონავტად წარმოიღვინა.

მტვერსასრუტმა უეცრად ისე სამშინლაღ დაიღმევლა, რომ პატარა კოსმონავტი თავდა-ყირა გადმოვირდა და ხმაშალა შეჭყვირა. ოთახში შემოვლოვებულ დედა შემეუარდა და აი რა სურათი წარმოედგა თვალწინ: შემშინ-ბული ვია „ხომალდის“ გვერდით ევლო, ხო-ლო მტვერსასრუტის მილს ვიას შარავლის ტოტი შეეკრუტა.

ლაშა კობიაძე,
თბილისის მე-8 საშუალო სკოლის
V კლასის მოსწავლე.

ქავიჭრევა

ო, რა სწრაფად გაფრენილა წელთა წყება, სინამდვილე სიხშირებს რარეგ ანადგურებს... შევევითლებულ ფურცლებივით დავიწყება შეგპარვითა დღეებს სრბოლით გათანგულებს. მეჩვენება, თითქოს უცებ გავიზარდე, და იმ ბავშვურ სიხარულის ჟრჭოლას ვნატრობ; თითქოს წლები სადღაც უზმოდ გაიპარნენ, მე კაცობას შემბატოვეს ხელში მართო.

თეიმურაზ კორიძე,

სამტრედიის რკინიგზის 24-ე საშუალო სკოლის X კლასის მოსწავლე.

ს ბ ა მ ა რ ო ბ რ ძ ო ლ ა

სოსო ცოხიანი, 7 წლის.
თბილისის 24-ე საშუალო სკოლა.

ყ ვ ა ვ ი დ ა ბ ზ ე

ზაფხულის ცხელი დღე იყო. მე და ჩემი ამხანაგები ჩრდილში ვისხედით და ვსაუბრობდით. ერთმა გოგონამ თქვა: მოდი კონცერტი გავმართოთ, ჩვენც დავთანხმდით. დავადგინეთ, რომ კონცერტი სათვის „თაიგული“ გვეწოდებინა, ამისათვის კი ყვევლები იყო საჭირო. დავთვით: როცა მზე მსურვალბას დაჰკარგავდა, საღამოზე მივდგომი ყვაველების მოსატანად წავსულყოყვით.

იქ, მივდვარად, ბევრი ყვაველი იცის. მე და ლეილას „ნიშანთან“ უნდა დავგვირიფა ყვაველები. ჩვენ იმ სოფლის სტუმრები ვიყავით. აჰ ადგილზე მხოლოდ ერთხელ ვიყავით ნამყოფი. ცოტა შორსაც იყო, მაგრამ ნირი არ გავტეტხეთ და ორივენი დავთანხმდით.

როგორც იყო მივაღწიეთ იმ „ნიშანთან“. ლამაზმა, თვალწარმტაცმა ყვაველებმა გავგიტაცა. ვკრეფთ, ვკრეფთ და მივყვებით მიწდორს. მერე ჩამოვსხედით და შევეკონეთ. ბინდი ისე შემოგვეპარა, ვერც კი გავიგეთ...

წამოვხტით. თაიგულებს დავავლეთ ხელი, აქეთ მოვიბრბინეთ, იქით მივიბრბინეთ, მაგრამ გზა ვეღარ გავიკვლიეთ. საგონებელში ჩავვარდით. ცაზე მთვარე ამოცურდა. ჩვენ შიშისაგან ვთრთოლით და ჰკანკალბდით. ლეილას მიტკლის ფერი ედო და თვალბინი სისაცილოდ დაებუცბა, ალბათ არც მე ვიყავი კარგი სანახავი!

უცებ ბებუის მოყოლილი ზღაპრები გამახსენდა: კეთილი საქმე რომ მუდამ გამარჯვებით მთავრდებდა, რომ ბორბტს კეთილი სძლევს. იმელი მომეცა, ლეილასაც ვანუგეშებდი: — „მოდი, ლეილა ვიმღერო. ნუ გეშინა, უსათუოდ მოგაკვითხავენ“.

ამ საუბარში ვართ, რომ ხმაური გაისმა. მოვიბუჭეთ. ნადირი გვეგონა. — ბუჩქებში ჩავიმალოთ, ჩავიმალოთ! — აწრიბინდა ლეილა.

მკეთრად გავიგონე პაპაჩემის ხმა: — ეთერ!.. ლეილა!..

— აჰა ვართ, გიგა პაპა, აქ! — სიხარულით დავიძახეთ და დავეშუთეთ ფერდობზე.

საქებნელად წამოსულიყვენე გიგა პაპა და ჩვენი ამხანაგები. ჩვენს სიხარულს საზღვარი არა ჰქონდა. გადავკონენთ ერთმანეთი. პაპამ პირი არ მიჩვენა, თვალბზუე კი სიხარულის ცრემლები უკიაფებდა. მხიარული სიმღერით შევევლით სოფელში.

პაპა და ბებია, როგორც იყო, შევირიგებ. მეორე დღეს ისეთი კონცერტი გავმართეთ, რომ წინადღის შიში და მწუხარება მთლიანად გავფანტეთ.

თეიმო ნატროშვილი,

სიღნაღის რაიონის სოფ. მაღაროს საშუალო სკოლის VII კლასის მოსწავლე.

სტუკა

მშვენიერი დილა გათენდა: აცხუნებდა შუბ, ჭიკჭიკებდნენ მერცხლები, წარწარბდნენ ყვავილები... სტუკა-ვახტუკნით შორიდან მთის ვიწრო, დაკლანილ ბილიკებზე ნაკადულები და გზას იკაფავდნენ მდინარე ჩერებხევისაკენ. ისმოდა ფრინველთა საამური გალობა, რომელსაც თითქოს ბანს აძლევდა ტრემების ბლავილი.

უცებ ცა ჩამოიბურა, გაფანტული შავი ღრუბლები ერთ ადგილზე შეჯგუფდნენ. ხეებიც აშრიალდნენ რაღაცის შოლოდინში, ერთმანეთს ეხლებოდნენ, შიშს უზიარებდნენ. ღნა-ვარმა ქარმა მათი შრიალი გესლიანი სისინით ჩაახშო.

აბობოქრდა ქარი, აბობოქრდნენ ხეები, შავი ღრუბლებიდან ნაკადებად წამოვიდა სეტყვაშეგრეული წვიმა.

— სეტყვა... სეტყვა! დაგვეხმარეთ ბუნების ძალთ, ნუ გავვიმეტებთ! — ბუტბუტებდნენ ვახები და ცხაბე ცრემლს დვრიდნენ. მათ ძირში თეთრ ხალისავით გაშლილი სეტყვა გაყინულ ცრემლებს ჰკავდა. ბოლოს მოიქანცნენ, დაემორჩილნენ თავიანთ ბელს, გაირინდნენ, ხანგამოშვებით თუ აღმოხდებოდნენ კენესა.

გადაიღო სეტყვამ, მიუტჩა არემარი, ქარი კი შინც არ დგებოდა, დაჰქროდა და ისედაც ღონემიხილდნენ ფოთლებს ჰაერში ატრიალებდა. თან კი სისინებდა: „ბუნების ძალებს ნუ შევედრებით, ბუნების ძალები ჩვენ ვართ, აღამიან შევედრეთ, ის ვინისთ გაჭირვებდნენ“.

წინა ბარათშილი,
გურჯაანის რაიონის სოფ. მუყუნის
საზ. სკოლის VII კლასის მოსწავლე.

კვირა ღამისათვის

ბურატიონოს ხევა

მან სინაპრონიმ,
სოფ. მაყანეთის საზ. სკოლის
IV კლასის მოსწავლე.

სოცალა

Piano

კვირა დილა გათენდა. ქეთინო აღრე ადგა. ისე წამოხტა ლოგინიდან, თითქოს დიდი დიასახლისი ყოფილიყო. ამ დილთ, ქეთინოს ერთი აზრი დებდა: შილი, დედის მაგივრობას გავწევო. როგორც კი ადგა, ლოგინის ალაგებს შეუღდა, ზეწარი არ გაამზეურა, ისე გაასწორა ლოგინი. დამის პერანგი სკამზე დაავდო, ხილბანდი — მიგდაზე. „ესეც ასე“ — თქვა ქეთინომ. — ახლა კი ჩაის ავალულებო და არცეი ჩაიხედა ჩაიდანში. ისე შემოვლდა ანთებულ ვახტურაზე.

„ესეც ასე!“ — წინაფარი გაისწორა ქეთინომ და მტვრის ტილოს დაავდო ხელი. ჯერ რიოილს გადაუსვა, შემდეგ ტელევიზორს, შემდეგ საწერ მაგიდას და ჯერი ტურქლის კარბაზე მიღდა. ქეთინომ თითის წვერებზე იწია და საათის გადაწმენდა დააპირა, რომ ხელიდან გაუვარდა.

— ვაი! — ლოყაზე ხელი შემოიკრა ქეთინომ, მაგრამ ვიდრე საათს აიღებდა, აღწვრის სუნე ეცა, ახლა სამაზარეთლოში გაბარდა. ჩამწროლი ჩინიანი გამალებული შიშინებდა!

ეს რა სუნე დგას! — ეცხობვა მარტიდან მობრუნებულ დედას ოთახში დატრიალებული ვახტურებულ ალუმინის სუნი.

— არაფერია, ფანჯარა უკვე გამოვალე... — მიეგება ქეთინო დედას, მაგრამ ზურგსუკან დამალული საათი კი აღარ იცოდა სად წაიდო...

რუსულან მამულაშვილი,
თბილისის მე-60 საშუალო სკოლის VI კლასის მოსწავლე.

ამაზა

აბაბი
ზათიაშვილი,
რუსთავის
მე-16 საშუალო
სკოლის V კლასის
მოსწავლე.

სოფელში

ყვითელი მტვერით იესება შარა, დადგა საფსული ჭრულ-ჭრული ფერის; მიყვები გზას და, ასე მგონია, ჩემს გულთან ერთად ბუნებაც მდერის.

ფერადი შუქი ანთია ყველგან, ყველგან კეთილი ტრიალებს თვალში... მსგებება ღიბილით ბაბავა ეწო და ცერისტოლა მიცინის ბალი.

ნანა შუჯიძე,
თბილისის მე-80 საშუალო
სკოლის VIII კლასის მოსწავლე.

«ქივაპა»

გამარჯობა! მიცინი? ვერა? ახლავ გაგეცნობი — მანანა შევია. მე სოფელში ვცხოვრობ. მერზობლებიც მუავს. ალბათ დანიტერესდებით, როგორნი არიანო? ძალიან კარგები არიან ჩემი მერზობლები. მათ შორის არის ნათელაც.

ჰოდა, ეს ნათელა ერთ დღეს ჩვენსა მოვიდა და გვეუბნებოდა, თუ გაქვთ ძველმანები, მომეცითო.

— რისთვის გჭირდება? — გამოიძია დედაჩემმა.

— „ქივაპა“ (ღილი თოჯინა) უნდა გავაკეთო და დავხარხო, — მიუგო ნათელამ. (ძველად, გვაღვის დროს, თოჯინას ახარობდნენ მღინარეში).

დედაჩემმა ძველმანები მისცა და ნათელამ შინისაკენ გასწია. ჩვენც ავიღევენით. მთელ სოფელს მოედო ეს ამბავი. მერზობლები სვირის საყურებლად დაიპრინენ. ნათელა კი ამაყად ზის და გარშემო უწყევია გრძელი ქოხები, ნახშირი, ნაფორები, ლობიოს ფუჩიჩი, ხურჭინი,

მიტკლის ნაჭრები, ბამბა, ძაფი, მკარატელი და ათასგვარი ხარახრა. და აი, იშვა ახალი თოჯინა — „ყველსია“. ახლა ცერემონიალი უნდა შემდგარიყო. ვიფიქრებ; რადგან წარმოდგენა შედეგმა, მთავარი როლის შესრულებამ არ მაწყენს-მითქი. მე და ჯულიბამ დიდი ამბით ავიყვანეთ ვიეტნამელი თოჯინა და გავუღვიძეთ გზას მღინარისაკენ.

ცერემონიალი ბევრ ხალხს და კივილს მოითხოვდა — ვითომცა კაცი დაიხარხო.

„იხტე, ეს ზომ ღმერთის მოტყუებაა!“ — იძახდა ერთი მოხუცი.

მე თავს აქეთ-იქით გლობუსივით ვატრიალებდი და უკან მომყოლთ ვაკვირდებოდი.

სიცოლისაგან ტუჩები ზოგს დაუიმეოდა, ზოგი კიბილები გამოჩენის ღირსს არ გვხვოდა, ზოგს კი პირი გახევავზე შექონდა. მათი გამომეტყუებლბაც სხვადასხვანაირი იყო: ზოგი მზიარულად იცქირებოდა, ზოგი — დამცინავად, ზოგი — ეშმაკურად იღამებოდა, — უხაროდა გასართობი რომ იშვოდა.

მღინარესთან ნათელამ ხალხს მოუწოდა, იკვივდეთო, მაგრამ ამის ნაცვლად ისეთი ხარხარი ატვდა, რომ, გეგონებოდათ, დაიქუხათ.

ნათელამ მღინარეში თოჯინის ვადაგდება მოისურვა, მაგრამ ჩვენ სხვანაირად ვფიქრობდით: „ერთი „ქივაპა“ დახარობას ორისა არა სკობია?“

ჰოდა, ავიყვანეთ და ნათელასაც ვადაფუძახეთ მღინარეში.

— დაიხარობა, დაიხარობა! — ყვიროდა დედამისი. ნათელას ღროზე მიეშველნენ და გამოიყვანეს. აი მისინი უნდა გენახათ ხარხარი!

იციოდა ნათელაც — ამ კომედიის მთავარი რეჟისორი. ყველა იცინოდა, მაგრამ ღმერთი იმედუნდა გახარაზდა ამ „სუფლით ტარტაროზთან და ხარხაროსთან“ მოქცევით, რომ სიბრაზისაგან კი არ გაწვივდა, მზენ უფრო დააჭირა და ამის შემდეგაც კიდევ დიდხანს არ უწყმიოა.

მანანა შუჯიძე,
გაღის რაიონის სოფ. ოტობასის 1-ლი საშუალო
სკოლის X კლასის მოსწავლე.

წვიმა

როცა წვიმს ყველას საღდაც მიეჩქარება, არა, კი არ მიეჩქარებათ, წვიმას ერიდებიან.

განა წვიმა საშიშია? მერე რა. თუ ერთი-ორი წვეთი დაგეცემათ? სამაგიეროდ — მიწაში თესლი ღვივდება, მცენარეულობის ფესვები წუბრევის იკლავენ... წვიმა ყოველთვის მზიარულად მოისწრაფვის ციდან... დიდდება მღინარეები, იზრდება ჯიჩილი, ბალახი... ვაზაფუხლის წვიმა სიძღერა!

მანანა შუჯიძე,
თბილისის მე-8 საშუალო სკოლის
VIII კლასის მოსწავლე.

ერთხელ ჯექმა ტომს ჰკითხა:
— მითხარი, რომელი უფრო სა-
სარგებლოა — მზე თუ მთვარე?
— რა თქმა უნდა, მთვარე მზე-
ზე სასარგებლოა, რადგან მთვა-
რე იმ დროს ანათებს, როცა ბნე-
ლია, მზე კი დღისით ანათებს, რო-
ცა არავის სჭირდება, — მიუგო
ტომმა.

(ინგლისისა და ამერიკის წო-
ვიერთ სკოლაში კლასის მოსწავ-
ლეთა სიაში პირველად კარგი მოს-
წავლის გვარ-სახელს წერენ, სულ
ბოლოს კი — ყველაზე ჩამორჩე-
ნილი მოსწავლისას).

მამბ: — რომელი ნომერი ხარ,
ფრიდ, საკლასო უფრანდში?

ფრიდი: — 20-ე, მამა.

მამბ: — რამდენი მოსწავლეა
თქვენს კლასში?

ფრიდი: — 26.

(ერთი თვის შემდეგ)

მამბ: — აბა, ფრიდ, ამ თვეში
რომელი ნომერი ხარ?

ფრიდი: — 27-ე.

მამბ: — წარმოუდგენელი ამ-
ბავია აქი კლასში სულ 26 მოს-
წავლე იყავით!

ფრიდ: — ოპ, მამიკო, ჩვენ
ხომ ერთი ბები კიდევ მოგვემატა
კლასში..

ინგლისურიდან თარგმან
დელიუ ფირცხალბანამ,
თბილისის 140-ე საშუალო სკო-
ლის VII კლასის მოსწავლე.

პირბმზრანი მთებში

ხუპუბ, სამტრედიის რკინიგზის
საშუალო სკოლა. V კლასის მოსწავლე.

უკეთესი მგზავნი

ზარი დაირეკა. ჩვენმა ქრიამულ-
მა მთელი სკოლის შენობა ავისო.
ყველანი შინისაკენ მივიწრაფო-
დით. გზაზე, ავტობუსმა ჩავეგარა.

უცებ ღია კარებიდან რაღაც შეფუ-
თული ჩამოვარდა, გავიქეციით და
ავიღეთ. მე და ჩემი ამხნაავები ავ-
ტობუსს ყვირილით გამოვუდგეით,
როგორც იყო შეგვემჩინეს, ავტო-
ბუსი შეჩერდა. ჩვენ მძღოლთან მი-
ვირბინეთ და შეხვეული გადავეციით.
მძღოლმა შეხვეული მაღლა ასწია და
მგზავრებს ჰკითხა, ვისიაო? ამ დროს
ხალსს გამოეყო ერთი მოხუცი კაცი,
რომელსაც სიხარულით თვალები
უბრწყინავდა. მძღოლს შეხვეული
ჩამოართა, მერე უბიდან ქალაღი,
კალამი ამოიღო და წერა დაიწყო.
ჩვენ შევემჩინეთ, რომ ყელი შეხვე-
ული ჰქონდა, ალბათ თაბერკია თუ
ჰქონდა გაკეთებული და ლაპარაკი
არ შეეძლო. ძალიან შევეწუხდით. მო-
ხუცმა ქალაღი გამოგვიჩოლა: „ღი-
ლი მაღლობა, შეიღებო, სულ ასეთ
სწორ გზაზე გველოთ!“ — ამოვიკი-
თხეთ ნაწერი.

— ყოჩაღ, ბიჭებო, ყოჩაღ! — შეგ-
ვაქეს მგზავრებმა და მძღოლმა ავ-
ტობუსი აღმართს შეუყენა.

მამბა „მართულნი“

არგო უბარბამი. 18 წლის.
სოხუმის მე-18 საშ. სკოლის მოსწავლე.

თინათი გულორაძა,
თბილისის მე-5 საშუალო სკოლის
VIII კლასის მოსწავლე.

მოეზუნდაც თოვლი, პაპაჩვიმ, თმეზუნდაც თოვლი, ადრე კი არის, მაგრამ როგორ ჩქარა ბინდდება!.. საკვამურიდან განვისუფრი ამოლის ბოლო და ცის კაბადონს სვეტბეიეთ დავეტიდება.

საჯიხვევებზე ასასვლელებს ვერ შეუდგები, წრიბას ვერ ენდოს მონადირის მუხლი მოიერი, აღმათ უშენოდ მოიწყენენ ლახატის მთები, შენ მათ ასსოვარ მელავმაგარი და ბუნდებიერი.

ჩემი იმედი დაგრჩენია გულში ხალისად, და ხშირად ამბობ, რომ რაღაც დღეში მელის, ჭაღარას მაინც არ შეგიჩივებენ, გწამდეს ამისა, და ნდობისათვის, ჩემო პაპავ, ვარ მადლოვანი.

მია მავლიაზვილი,
თიანეთის მირა გელოვანის სახელობის
საშუალო სკოლის IX კლასის მოსწავლე.

ჩემი მოცდის ქონა

ვარღს წვეთი ჩამოწყდა და მიწას ცრემლად დავცა. პალმის ღარიან ფოთოლშიც კრიალოხანეთი ასხულოი-ყო ნაში, წვეთ-წვეთად ეცემოდა სიწყანს და მუეზე ბროლივთ ვაბქონდა ბრჭყვილი. ბაღდში მიმოზის მათ-როდელი ზარბელი ტრიალებდა, მისი ყვითელი მტვრით მოკირწყლულიყო ხილიკება; ძირს, წარგივს მორ-ცხვად დანხარა თავი. აქვე პატარაძლივთ დასკუბებუ-ლიყო ნაწი ია, გარინდლუყვენე ზურმუხტის კორტო-ხებზე მისხატული ოდა-სახლები და ჩემი სოფლის ყვე-ლა ეწოიდან მოჩანდა ზვდა და სმელითი, სმელითი და ზვდა.

დღისი სიმშვიდეს ნავსადგურში შემომხველი გიქე-ბის კანტყუნტი ზღავილი ახვევდა. ერთმანეთის მი-ყოლივით ჩაქნენ ფერჭრითილი ნათურები, ნისლი მთე-ვის მწვერვალებმა შთანქვა. ზვდად ლივითი დაწყო, თითბი თოლივით ირაოს უფლიდენ ნავსადგურში დაბ-მული თბოხალის ვარშეყო. აღმოსავლითი ვარდის-ფრად შედებილიყო. ვერც კი ვარჩევდი ზორიზონტზე სად მთარდებოდა ზვდა და სად იწყებოდა ცა... ცის გუმ-ბათი თვითმფრინავმა ვარღვია. ერთმანეთში აირია ნავ-თობგადამშუავებელი ქარხნის ხმაური და თვითმფრი-ნავის გუფური. ნავსადგურში ამწყებმა „ზორთუმები“ მო-იჩაჩქეს, საკომიურსერი პლანტაციებში აღმაიანებო აფუსფუსდნენ, ჩაის ბუჩქებზე მაკრატელმა გაიკრციალა... ჩემი სოფლის ჩვეულებრივ დილას სალაში გამარჯო-ბა, ჩემი სარკმლიდან დაწახული დიდი სამყაროვ!

ღმრისა უწარუხაბამ.

ბათუმის რაიონის სოფ. ვანთაილის რაქვიანი
სკოლის VII კლ. მოსწავლე.

წელს ჩვენმა თხამ ორი თიანი მოიგო. ერთს ლა-მაზო დავარქვით, მეორეს კი — ვაცია. ერთი თვის შემდეგ მათ ბალახის ჭაბაც დაიწყეს, მაგრამ დედის ტყბი რძეს მაინც ეტანებოდნენ.

15 აპრილს მამამ ორივე თიანი დედას მოაცილა და ცივგომბორის მთაზე წაიყვანა. იქ, საზაფხულო საძოვრებზე, თელავის რაიონის სოფ. გულგულის კოლმეურნეობის საქონლის ბინაა. საძოვრებზე დე-დაძროხები ცალკე დაუდით, ხზობები ცალკე. მამამ ჩვენი თიანებიც მებზობე მწყემსს მიაბარა. თი-ნები მალე მიეჩვივენ თანატოლებს. ერთ კვირაში ისე გაიწაფნენ, რომ საძოვარზე ხზობე წინ მი-უძლოდნენ. დაბურუნებისა მეგობრებს აღარ უც-ლიდნენ და მარველი შემობრუნდენ ბინაში.

მაგრამ, ეს რა ამბავია?... ბინაში თიანები მყუდ-რობებს ვერ გრძნობდნენ. სამწყემსოს ოთხი ძაღლი იცავდა. სამ მათგანს იოლად შეეჩვივენ, ხოლო მეოთხეს — ყურებდაჭრილ მურას ვერა და ვერ შეეგუვენ. მისი გამორჩენის ბეწვი ავსულეობად ხოლმე. მართალია, მურა მათ არას ერჩოდა, მაგ-რამ თიანებს მაინც თავი შორს ეტრიათ. ბინასთან გულმშვიდად წამოწოლილები რომ ისვენებდნენ და გამალებით იცხხნიდნენ, მოკვავდნენ თუ არა თვალს მურას, წამოცივდებოდნენ და კის-რისტებით გაბოდნენ.

როგორც ყოველთვის, ერთ დღით მწყემსმა გა-უდილავა, ცვიან ბალახს ტყბილად ძოვდნენ ხზო-ბეცა და თიანებიც.

შემდეგ ბინსაკენ წამოიყვანა, რომ მოწველის წინ, დედაძროხებისათვის ძუძუ მოეგარებინათ.

ლამაზო და ვაცია ადრინდებურად პირველები გამობრუნდნენ. მათ შორიახლ მგელი შეიძმენს და ახლომდებარე ბუჩქნარში შეეცვიდნენ, შეეცვიდნენ და... ვაის გავეყარო და უის შეეყაბო — ბუზები-საგან შეუწებებელი მურა იქ არ წოლილა როცა გულგაბებოლი, აკანკალეული თიანები დინაბა, მურა ბუჩქებიდან გამოვარდა. მანაც შენიშნა მგე-ლი და დაედგნა. უცბად იგრილა მწყემსის თოფ-მა; მურამ მწყემსს მიუსწრო და დაჭრილ მგელს დასახრიაბად ეცა. ერთი საათის შემდეგ მწყემსმა ზურგზე აცილებული მგელი ბინაში მოიტანა.

ამ ამბიდან ორი თვის შემდეგ ვინახულე ჩემი თიანები. სიხარულით ცას ვეწვე: ისინი ისე და-მეგობრებიან მურას, რომ ვაბში შრატს ერთად სვამდნენ.

თინათინ ორთაპიამ,
თბილისის 122-ე საშუალო
სკოლის VIII კლასის მოს-
წავლე.

სიკეთის საზანსუკი

ერთ სოფელში უცხო კაცი მოვიდა და სახლის აშენებას შეუდგა. მარტოხელა იყო, საკმეს ვერ აუღიოდა. ერთ იქაურ კარგ კაცს შეგებრლა და ხელი წააშენლა.

— ღმერთმა მშვიდობასა და ღვინოში მოგამაროს ეს სახლი! — დალოცა წამოსვლისას კეთილმა მეზობელმა ახალ-მოსასულე.

ის კი წინ გადაუდგა და უთხრა: — სიმართლე მითხარი, მართლა ჩემი დახმარება გეწავდა თუ ხალხის თვალში დიდოდა გამოჩენილიყავი?!

კეთილი კაცი შინსაკენ გულნატკენი მიაბიჯებდა და თან თავის თავზე ეცინებოდა. გზად თანასოფლელები შემოხვდნენ. მოციანარი მეზობელი რომ დაინახეს, იფიქრეს, ალბათ ჩვენმა ახალ-მოსასულემ მადლიერებით აავსო და იმანგა ასე გახარებულყო.

ა ნ ა კ ე ბ ი

ს ა მ ი

მ გ ზ ა ჯ ლ ი

თინათინ
პაპურაშვილი

მხატვარი
თბილისი
ს. ს. ს. ს. ს. ს.

სამი კაცი ქალაქს მიდიოდა. ერთი სოფლის განაპირას ბაღი შენიშნეს, ბაღში წითლად ღუღა ბალი. ორმა იმათგანმა საიდუმლოდ მოითათობირეს: ეს ჩვენი ამხანაგი სულ გვატრიალებს, ერთი ოინი ჩვენც ვუყვითო.

— ეს ბაღი ბიძაჩემისაა, — წამოიწყო ერთმა, — გადავიდეთ და ბაღი მივითვით. თუ ბიძაჩემი გაიგებს, კიდევ გაუხარდება.

გადავიდნენ ბაღში, ჩამოსწიეს ბლის ტრტები და გემოზე მიირთვეს. უცვრად ბაღისაკენ მომავალი კაცი დაინახეს. შეთქმულებმა ერთმანეთს თვალი ჩაუკრეს და ამხანაგს უჩუმრად გამოეპარნენ.

— არა გრცხვინია, ვაჟკაცი კაცი ბაღს იპარავ! — თავს წამოაფადა ბლის ჭამამი გართულ უცხო კაცს მებაღე. შეცბუნებულ მგზავრი, რაკი ამხანაგები თავის გვერდით ვეღარ დაინახა, ყველაფერს მიხედა, მსწრაფლ ჯიბეში ჩაიყო

ხელი და საფულე ამოაძვრინა.

— ძია კაცო, აქ საჭურღლად არ შემოვსულვარ, აი, ეს საფულე ბაღის კარებთან ვეღო, ვიფიქრე — ნამდვილად ამ ბაღის პატრონისა იქნება-მეთქი და მოლოდინი დაგიწყე. მომწყინდა და ბლით შევიქციე თაგი!

შებაღეს მოეწონა მგზავრის საქციელი:

— ვაჟკაცი ყოფილხარ! ევ საფულე ჩემი არ არის, შეინახე და თუ პატრონმა მოიკითხა, შენთან მოვასწაველი. — უთხრა და სადილზე მიიწვია. ამხანაგები ბაღის შორიასხლოს ელოდებოდნენ და სიცილით იხოცებოდნენ, მაგრამ როცა დაინახეს რა გახარებული მოაბოტებდა იმათი ამხანაგი გზაზე, სიცილი პირზე შეაცვივდათ.

— ბიძაშენმა დამბარა, — უთხრა მან მოსვლისთანავე ოინის მოთავეს, — სირცხვილი ჩემს მისწულს, კარგზე ისე ჩამივლის, არც კი ვაგონდებიო.

«თქველუხა ჩაქაჯი»

თქველუბა გვირ რამაზე ინლო-
წითი ჭირ კიდევ ორი ათასი წლის
წინათ იყო ცნობილი.
ინლოეთში არ მოიძებნებოდა ადა-
მიანი, რომელმაც არ იცოდეს ეს
თქველუბა. ინლოეთსა ბევრი თა-
ობა აღზრდილა „რამაიანაზე“. ამ
დიდი პოემის გმირების — რაჯა
(მეფე) რამას, რამას მეუღლის —
სიტას, რამას ძმის — ლაქშმანას,
მაიმუნების ბრძენი და მამაცი წი-
ნამძროლის — ხანუმანის და სხვა-
თა სახელები ინლოეთში საყოველ-
თაოდ ცნობილია. ინლოეთში არა-
ვის გაუკვირდება, თუ ლაპარაკის
დროს გაიკონებს ან წიგნში წა-
იკითხავს, რომ ერთგულ მეუღ-
ლეს აღადგინეს სიტას, თავისი მო-
ვალეობის პირნათლად შემსრუ-
ლებელ ადამიანს კი — რამას. რო-
მელ ინლოელ ბიქსაც არ უნდა
უფრთხო: „თქვამ არ უჭერა შენს
უფროს ძმას? ლაქშმანა ხომ ასე
არ იქცეოდა!“ — იგი მაშინვე მიხ-
ვდება, ვისზეც არის ლაპარაკი.

ადამიანის ყველა საუკეთესო
თვისება — მამაცობა და სამარ-
თიანობა, ნლობისა და სიყვარუ-
ლის უნარი — ხორცშესხმულია
პოემის დადებით გმირებში. ისი-
ნი გულადობის, პატიოსნებისა და
კეთილშობილების მავალით წარ-
მოადგენენ. ინლოელები ყველაზე
მეტად აფასებენ რამას უხასლარო
ერთგულებას თავისი მოვალე-
ობისადმი, ხალხისადმი მის თავ-
დადებულ სამსახურს.
თუმცა „რამაიანა“ ასე ღრმად
შეიჭრა ინლოეთის ხელოვნებისა
და ლიტერატურის ყველა სფერო-
ში, უჩაქსენელ დრომდე ბავშვე-
ბისათვის მაინც არ არსებობდა
კარგი წიგნი რამაზე.
„თქველუბა რამაზე“ ბავშვები-
სათვის დაწერა ინლოეთის გამო-
ჩენილმა პროგრესულმა მწერალ-
მა პარე ჩანდმა. მწერალი ხაზგა-
მით აღნიშნავს რამას განსაკუთ-
რებულ ერთგულებას თავისი მო-
ვალეობისადმი. რამა მამის ნების

მორჩილი შვილია, თავდადებული
მეუღლე, მოყვარული ძმა, სახე-
ლოვანი გმირი, ქვეყნის სამართ-
ლიანი მმართველია.
ასევე ახასიათებს მწერალი სი-
ტას: იგი ერთგული და მტკიცე ნე-
ბისუფოვის ადამიანია. სიტა უყო-
მანოდ ტოვებს სასახლეს, რათა
თან გააყვას განდევნილ მეუღ-
ლას და მედგად იტანს ყველა გა-
საქირს. სიტა ინლოელი ქალის
იდეალური განსახიერებაა.
პრემ ჩანდი ოსტატურად გვი-
ხატავს რამას საყვარელი ძმის
ლაქშმანას ხასიათს. ლაქშმანა სი-
ცოცხლოთ სავსე, პირდაპირი ადა-
მიანია. მისთვის არ არსებობს
დაბრკოლებები. იგი მუდამ მზად
არის ყოველგვარ სიძინელისათვის
საბრძოლველად.
გთავაზობთ ამ შესანიშნავი ა-
წარმოების ერთ-ერთი თავის თარ-
გმანს.

უკუასს რა ჯაქს უხეურჯი

პრემ ჩანდი

მხატვარი ლ. ზარაფიშვილი.

ფარატა, აიოდის უამრავ ხალხთან ერთად, რამას საძებ-
ნელად მიემუხრებოდა. განეს რომ მიუახლოვდნენ, მიმავალთ
ბზილის ბეღაღმა გუხამ მოჰკრა თვალი. მან უღდა ხალხი
რომ დაინახა, იფიქრა, ფარატამ აღბათ მძაზე თავდასხმა გა-
ნიზრახათ, და სასწრაფოდ შეკრიბა მეომრები რამას დასა-
ცაად. მაგრამ, როცა გუხამ ფარატას განზახვა გაიგო, მას-
თან მივიდა და შინ მიიწვია. ფარატამ უთხრა:
— მე შენს სახლში როგორ შემოვიღო, როცა ვიცი, რომ რა-
მა უსახლკაროდ დაეხეტება და ხის ქვეშ ათევს დამეს? შენ ის
მოთხარი, სად გაათიეს რამამ და სიტამ ღამე, აქ რომ იყვნენ.
გუხამ უწვინა ის ადგილი, სადაც რამამ და სიტამ ღამე
გაათიეს. ფარატა ატირდა და თავისთვის ჩაილაპარაკა:
— ამას რას ვეუბნებ? სასახლეში რუკი არ ეკარებოდა და,
ახლა ხის ქვეშ, მიწაზე სინიანეს? მე, მე უბედურმა ჩავადე
რამა ამ სატანჯველში. მშვენიერი სიტას ნაწ სხეულს ნარ-
ეცალი მხვლელებს რამას აღბათ მოვიღო ღამე ქნული არ აძ-
ლევს მისვენებას: ლაქშმანა კი ნამდვილად სულ ფიზიონამს,
რომ რამა და სიტა ნადირისაგან დაიცავს. თუმცა, იცნ ივის,

ვაითუ უკვე მხეცების ლუქამდაც იქნენ? მე კი, წყველი,
ღღღღღ ჰაერს სამოსლეში გასუფილად დავიარები.
ფარატამ ეს რომ თქვა, მამინვე მოიშოთა სამეფო სამოს-
ელი და მოხეტიალე განდევნილის ტანსაცმელში გაეხვია. მერე
იქვე ხის ქვეშ ტოტებზე და ბალახზე მიწვა და მთელი ღამე
ასე გაატარა. ამ ღლიდან მოყოლებული, ვიდრე რამა აიოდი-
ანში არ დაბრუნდა, ფარატა განდევნილის ცხოვრებას ეწეოდა
და მოხეტიალის სამოსელი არ გაუნდია.
მთორღ ღღეს იგი ბრმენ ბზარავაჯასთან მივიდა და იქ
გაიგო, რომ რამა ჩიტრატისაყენ წასულიყო. ფარატამ ღა-
მენ ბზარავაჯასთან გაათია, დილაადრინამდ კი ისიც ჩიტრა-
კუთის გზას დაადგა.
ბინდი ჩამოწვა. რამა და სიტა ციციბო კლდეზე ისხდნენ
და მისს ჩასვლის ცქერიტ ტკბებოდნენ.
სიტა მომორჩილო ლაქშმანა იღვა მწვილდ-ისრით ხელში.
სიტამ ტოტებგაშლილ ხეებს თვალი მოალო და თქვა:
— გეგოვობა, ამ ხეებისათვის მოიჭრებოდი პირბადე გა-
დაუტყვობო!.

— გახედე, — უთხრა მას რამამ, — რა ლამაზი ბორცვე-
ბია ირველივ, როგორაა დაბურული მყვამული ნისლით, თით-
ქის ბუნებას ოჭრომკედლით მოუქარავსო.
— აბა, ქვევით გაიხედე, — უთხრა სიტამ, — გრძელი ხე-
ობა ბინდნია გახვეული!
— რა საამო, შსუბუკი ნიაივი! — თქვა რამამ.
— რა სურნელს აფრქვევს ყვავილები!
ამ ღრის ლაქმანამ რაღაცას გაუფაციებული მზერა მიაპ-
ყრო და რამას დაუძახა:
— ძმაო, აბა, გაიხედე, რაქომ დადგა მტერის ბუკი გზახე.
ხელავ, ბა ბული დატრიალდა?
— მწყემსი ვინმე ნახისო თუ მოერეკება, — მიუვო რამამ.
— არა, ჩემო ძვირფასო ძმაო, მე მგონი ჯარი მოდის. ცხე-
ნების გამოხმაოში არ შევცდები. გაიხედე, აგერ მტლებიც
გამოჩნდა.

— შეიძლება რომელიმე რაკა სანადიროდ მიდის, — ახ-
ლა სხვა აზრი გამოთქვა რამამ.
— პირდაპირ ჩვენკენ მოდიან!
ლაქმანამ ეს რომ თქვა, მანინვე მაღალ ხეზე აცოცდა და
მიმავალი დაუწყო თვალთვალი.
— სედავ რაიმეს? — ასძახა ქვევდიან რამამ.
— როგორ არა, ყველაფერი მშვენიერად ჩანს, — უკასხუა
ლაქმანამ. — აიღე შვილი და ისარი. მგონი ფარატა უნ-
და იყოს თავისი შემომრები. გაიტყვეით ცხედვ ფარატას
დროსან ეტლზე. მეთმართა რაზმებით განრეშორტყმული მოქ-
რის! ფარატას ეტლია, ზერდავი ცხენები ჰყავს შებმული.
გეტყობა, აიოდიის ხელში ჩაგდებას არ დასჯერდა! ახლა მე
ვიცი, დღესვე მოვუდებ ბოლოს ამ მტრობას!
— ცდები, ლაქმანა, — უთხრა მძას რამამ, — ტყუილად
გებარება ეჭვი. ფარატა ასე
უწულო და ბოროტი არ არის.
მე მგონი, იმისთვის მოდის,
რომ უკან დაბრუნება მითო-
ვოს. ფარატასავან მე ცუდი
არაფერი მასსოვს.

— არა მგონია ბოროტება
არ ჩაიდნოს, თუ კი შემთხვე-
ვა მივცა, — არწუხებდა ლაქ-
მანა, — განა ყველას თქვენი-
საგით სუფთა გული აქვს! მე
ვიჭირობ, ფარატა მუხანათური
განზრახვით მომუხრება ჩვენ-
კენ. თუ შესძლებს და გავგა-
ნადგურებს, სამუდამოდ დამი-
კვიდრებს აიოდიას!
— არა, — მიუვო რამამ, —
სანამ ცოცხალი ვარ, ფარატა-
ზე მავას ვერ ვიფიქრებ. შენ
თუ არ მოგწონს, რომ ტახტზე
ფარატა ზის, მოველააარაკები
და სამეფოს შენ გადმოგცემ.
დარწმუნებული ვარ, უკან არ
მეტყვის.
ეს რომ მოისმინა, ლაქმა-
ნას შერცხე. და თავი ჩაქინ-
დრა, რამას დაციხვა გულზე
მიხვდა, მაგრამ არაფერი უთ-
ხრა.
ამასობაში ფარატა განდევნი-
ლის ქიხს მიუახლოვდა. ეტ-
ლიდან გადმოხტა და ფეხშიშ-
ველა გაეშურა რამას საძებნე-
ლად. სატრუნა და სუბანტრაც
მასთან იყვნენ. რამდენიმე წუ-
თის შემდეგ რამას საცხოვრე-
ბელს მიაღწენ. რამა ქიხის
წინ ქვაზე იჯდა.
მის დანახავზე ფარატა ბავ-
შვივით ასლუკუნდა და ტირი-
ლით მიაძახა: „ძმაო! ძმაო!“
და რამას ფეხებში ჩაუვარდა.
სატრუნაც მივიდა რამასთან
და ფეხთ ემთხვია. ძმები სიყ-
ვარულით გადააბეჭინენ ერო-
მანეთს. მერე კაშპალია, სუ-
მანტრა და კვიციუც მოვიდნენ.
რამა ყველას თავახიანად მი-

ესაღმა. სიტა თავმორდების დადა დედამთილთან. ხმა ვერაგინ ამოიღო. მღვდელთაგანსაგან ყველას სუნთქვა შეეკრა, თვალები ცრემლით ჰქონდათ სასვე. მისულენ გული უსკდებოდათ, განდევლებს სამი ტილოს ტანსაცმელში რომ სედავდნენ. კაუშალიამ, სიტას რომ შეხედა, გულმოკლულმა თქვა:

— ამას რას ვხედავ, ჩემს რძალს ცივ ნიაფს არ გაკარებდი, თავს ვეულებოდი, ახლა კი ძინძვებში გასეუული დგას ჩემს წინ! ამის შემდეგ მაინც გამოვიწვი, ნუ კვიტობ, — დაუწყო მან სიტას ხვეწვა, — შენ აქ აუტანელი ტანჯვა მოგელო. ნუთუ ვერ ამჩნევ, რას დამსვასებისა არ ამ დღებში, ძლივსა გიცანი. დაბერუნდეთ შინ!

— სანამ ჩემი ქმარი ტყვეში იქნება, — უპასუხა სიტამ დედამთილს, — აიოდიამი კი არა, სამოთხეცვიც ვერ ვიფრძობო თავს ბედნიერად. მეუღლე მოვალეა თავისი ქმრის ჭირი და ღვინი გაიყოს. ცოლი, რომელიც თავისი კეთილდღეობისათვის უმარს გაჭირვებაში მიატოვებს, ბღალავს თავის პატონისთვის. უქმროდ ცოლი დამშრალი მდინარეა...

ამ სიტყვებმა კაუშალია კიდევ გაანარა და კიდევ დაალო-ბა. დარბობდა, რომ ფუფუნებაში გაზრდილი, უდარდელ ცხოვრებას მიჩვეული სიტა ტყვეში ამდენ გაჭირვებას იტანდა. სამაგიეროდ, უხაროდა, რომ ასეთი კეთილშობილი და ერთგული რძალი ჰყავდა.

— შენ გაიანერ, შეილო! — შესძახა კაუშალიამ. — აი, ეს არის თავადიდებული სიყვანტული. დე, ბედნიერება მოგანიჭოს უზუნაუბსა და ყველა ქალს შთააოროს, რომ შენ მოგებადონ! შენისთანა ღვინის რჩეულები შეადგენენ კაცობრიობის სიამაყეს. შენისთანების წინაშე ხალხი მიწიწვები ხარს თავს და მათი ქება-დიდება ქვეყანას კიდით კიდევ გადაეცემა.

პირველი შეხვედრის სისხარულის წუთებმა რომ განვლო, რამამ ფარატას ჰკითხა:

— მითხარი, ძმაო, როდის დაბრუნდი კაშშირიდან? მამა როგორ დავიწყდა? არ უნდა მიგეტოვებინა, ახლა ალბათ სულ მტრატა და უთუოდ ნაღვლებს!

ეს სიტყვები რომ მოისმინა, ფარატას ცრემლი წასკდა. — ძმაო, მამა აღარა გყავს, — სვედიანი ხმით მიუგო მან რამას. — სუმანტრა თქვენი გაცილების შემდეგ აიოდიამი რომ დაბრუნდა, მამინ გარდაიდევლა. სულის ამსოვლის წუთებშიც იმ თქვენ გასსენებდათ.

ასეთი სამწუხარო ამბავი რომ გაიგო, რამამ დარდს ვეღარ გაუძლო, გრძინბა დაკარგა და იქვე ჩაიკეცა. გონს რომ მოვიდა, მწარედ ატკივინდა: რა იქნებოდა, სიკვდილის წინ ერთხელ კიდევ მენახა მამაჩემიო. ახლა მივხად რამა, როგორ ჰყვარებია დახარბა: საყვარელი შვილის განზოღების გამო, მწუხარებაში დაუღვავა სული.

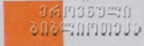
— რა უბედური ვარ, უპასუხელო წუთებშიც კი მამის გვერდით არ ვიყავი! — წაბოძა რამამ. — ჩემს სიცოცხლემ გულიდან არ ამოვივა მწარე სინანული.

მეგრე რამამ იქ მყოფთ გადახედა და თქვა:

— ჩვენ სამუდამოდ უკვდავყოფთ მამაჩენის სახელს, თუ მის სულს დღად საწმებეთი გავასარებთ. როგორც მამას უყვარდა თავისი ხალხი, შენც, ფარატა, ხალხს კეთილდღეობისათვის ისე უნდა იღწყოდ, გასხვდეს, რომ სახელმწიფოს ძლიერება მიომრების კეთილდღეობაზე დამოკიდებული. ამიტომ ჯარი მუდამ კმაყოფილი უნდა გყავდეს. ხელფასი დადგენილ დროს გაეცი. მიუდგომლი და კანონიერი მსაჯული იყავ. ყველა საჭირობოტო საკითხზე ბრძენნი მოიწვიე, მო-ლოათობიერ და იმითი რჩეული იმოქმედე. ღარიბებს მდიდრებს ნუ დაარავიწინებ. ლობიერად მოეექევი გლეხებს. ბრძანება გაეცი, ღრბად გათხრილი ჭები და არხები მუდამ წყლით სასვე იქონიონ მინდვრების მოსარწყავად. რაც მთავარია, ბავშვთა აღზრდას ყურადღების მოპყარე. ფხოზლად აღდგენ თვალყუ-არი ყველა შენი ბრძანების შესრულებას.

ფარატამ რამას მოუხმინა და უთხრა:

— დღად პატციმელო ჩემო ძმაო! რისთვის მჭირდება გე რჩევი-ღაროებუ? მე ხომ თქვენი მსახური გასლაგარი! აქ იმიტომ მოვედი, რომ აიოდიამი დაბრუნება გთხოვოთ. თქვენ ახლა ჩემთვის მამის მაგიერი ხართ! რაც გვირბანათ, ყვე-

ლაფერს შევასრულებთ. ოღონდ, გვედრებთ, ჩვენი თხოვნაც შევსინით. რაც თქვენ დაგვტოვებთ, აიოლიან ჩვეული ბრწყინვალეობა დაკარგა. ქალაქში სასარისებური მდგომარეობა გამოვდა. თქვენს გასსენებზე ხალხი მდულარე ცრემლებს აფრქვამს. აიოლიური დავარწმუნა, რამა მალე დაბრუნდება-მეთქი. თუ არ დაბრუნდებით, მთელს სამეფოს გლოვა მიიცავს. ყველაფერი მე დამდებენ ბრალს და შემარცხებენ.

რამა უპასუხა:
— ჩემი ვალია შევეასრულო მამის დაპირება, რასაც მან თავისი სიცოცხლე შეწირა. მაშინმისთვის მიცემული სიტყვისადმი ერთვება სიცოცხლზე ძვირფასი იყო. მისი ბრძანება რომ არ შემეხსრულებინა, რა პირით უნდა ვჩვენებოდი ხალხს! შენც ვალდებული ხარ მამის სურვილი შეასრულო და ქვეყანა მართო. თითხმეტი წლის შემდეგ მეც აიოლიას დაებრუნდები.

დიდხანს ებეჭევა და ემუდარა ხმის ფარატა. მრჩეველი ვაპირებდა და სწავა პატრიარქსი ხალხიც დაბეჯითებით სთხოვდნენ რამას, შესს სამეფოში დაბრუნდით, მაგრამ რამა თავისი სიტყვაზე იდგა. მაშინ ფარატა ატირდა და თქვა:

— ძაო, რაკი ასე გადავიწყვეტათ, სხვა გზა არაა, ზედს უნდა დაგვიმორჩილოთ. ოღონდ თქვენს ხის სანდლები მიმოძქით. თან წაიღებ და სამეფო ტახტზე დავაწყო ნინოდა იმისა, რომ აიოლიას ნამდვილი გამგებელი თქვენა ხართ! ჩვენ კი ერთგული და გულმართალი მსახური ვიქნებით. იცოდეთ, თქვენს დაბრუნებაზე ფარატამ მწუხარებით გულმოკლული განდევნილი იცხოვრობს. მაგრამ, თუ თითხმეტი წლის შემდეგაც არ დაბრუნდით აიოლიას, ვუბრძანებ ცოცხლად დამწვან კოცონს.

ეს თქვა თუ არა, ფარატამ მაშინვე რამას სანდლები აიღო, თავზე დაიწყო და უკანვე, აიოლიასკენ დაადგა გზას.

რამამ გაუმალისა და სუმატარს მდებლად დაუკრა თავი, დაამოვიდა და ისე გამთოვრდა მათ. კვიცი გარწე იდგა და სირცხვილით თავს მალდა ვერა სწყვედა. როდესაც რამამ მის ფეხებთანაც დასამშვიდობებლად დახარა თავი, კვიცი გულამოსკენით აჭეივნინდა. რამას გულწრფელობამ და დიდსულოვნებამ კვიცი დარწმუნა, რომ ტყუილურბრალად სდებდა მას ბრალს ბოროტ განზრახვებში.

როცა აიოლიასკენ მიმავალი სოფელ ნანდში შევიდნენ, ფარატამ თანამგზავრები შეაჩინა და უთხრა:

— თქვენ აიოლიაში დაბრუნდებით, მე კი თითხმეტი წელიწადი ამ სოფელში უნდა გავატარო! თუ რაიმე რჩევა დავჭირებთა, აქ მომაკითხეთ და სიამოვნებით დავგმზავრებით! ფარატას დიდსულოვნებამ და კეთილშობილებამ ყველა განაცვიფრა: სხვა ვინ იტყობდა უარს მეფის ტახტზე? ყველა ერთხმად სთხოვდა ფარატას, აიოლიაში დაბრუნებულყოფი და სამეფოს გამგებლობა ეცისრა, მაგრამ იგი უარზე იდგა.

სწორად თქვა ერთმა პოეტმა: კვიცი თუნდაც მარტო იმით გამოისყვია ყველა თავისი ცოდვა, რომ ქვეყანას ასეთი კეთილშობილი ვაჟაკი მისცაო.

ბოლოს სამივე დიდოფალი, სატრუნა და მათი მწლებელნი ფარატას დამეშვიდობნენ და აიოლიასკენ გაემგზავრნენ. სატრუნა მრჩეველთა დახმარებით სახელმწიფოს მართვას შეუდგა, ფარატა კი ქვეყნის გამგებლობას ნანდიდან აღვეებდა და თვალყურს ასე ნელ-ნელა იწურებოდა დათქმული ვადა.

თარგმანი მარტინ პანკანინიძის.

ინდიელთა „ენა“

უცხუების ენა დედამისის ზურგზე ბევრ ხალხს აქვს. მაგრამ ამერიკელთა ინდიელთმა იგი ყველაზე მეტად განავითარეს და სრულუცხეს. ჩვენი უცხუები მარტივია. მაგალითად: თავის დაქნევა თანხმობას ნიშნავს, თავის გადაქნევა — უარს. ასეთი ინდიენტარული უცხუების გარდა ინდიელთს ბევრად უფრო რთული და განვითარებული უცხუების ენა ჰქონდათ. ვთქვათ, ინდიელმა გააკეთა „ხის“ აღნიშვნული უცხუ, მერე „ფოლიოსა“. შემდეგ ვაჩვენებთ, როგორ ვარდებდა ეს ფოთლი ბიდან. ინდიელმა ამით თქვა რთული სიტყვა — „შემოდგომა“. უცხუების კომპლერებით ინდიელს შეუძლია რაც უნდა ის ვიამოს, გადაიტანოს უცხუების ენაზე რთული მითები და ლექსები.

მაგრამ უცხუებით ლაპარაკი მხოლოდ ახლო მანძილზე შეიძლება. შორს როგორღა ხსობებენ „ხის“ მიწვევანას? ამისათვის მათ საფანგებოდ შემოუშავებელი „ციცხული“ ან კვამლის ენა ჰქონდათ. ციცხლით სიგნალს დამ-ღამბით იყენებდნენ ხოლმე. ციცხლს შემადლებულ, თვალსაჩინო ადგილას ან ზედა ნაპირზე ანთებდნენ.

კვამლით დღისით „ილაპარაკებოდნენ“ ერთმანეთს.

მაგრამ ინდიელებს მარტო კვამლი და ციცხლი როდეს ჰქონდათ სიგნალიზაციისათვის გამოყენებული. (სხვათა შორის, მტრის თავდასხმისას, კვამლით სიგნალიზაცია ძველად საქართველოშიც იყენებდნენ: ციხეთა და საგუმავათა მივილი სისტემა სწრაფად გადასცემდა უბედურების მომასწავებელ ამბავს). ძალზე ლამაზად და მიზნოდვლად იყენებდნენ სიგნალიზაციისათვის ინდიელები მოსახმარ ღაზს. მას ფეხოსანიც ხმარობდა და ცხენოსანიც. ვთქვათ, „გებდა ბიზონს“ შარტული შემდეგნაირად გადაიტყობდა: ღაზლი ორივე ხელით. თავს ზემოთ ვაჭიმული ეჭირათ და შემდეგ მიწისაკენ ხრიდნენ. სიგნალი — „გზა თავისუფალია“, შემდეგნაირად გადაიტყობდა: ვაჭიმული ღაზს წინ ვაჭვერილი ხელებით ნება-ნება არხივდნენ.

თუ ინდიელი ღაზს თავს ზემოთ სწრაფად გააქვდა — ეს მტრის მოახლოებას ნიშნავდა. ხოლო თუ ღაზს მალდა აიქნედა — ეს საერთო განგაზის მომასწავებელი იყო და ა. შ. უძველეს დროში შექმნილი ამ „ენას“ სამხრეთ ამერიკაში აქა-იქ შემორჩენილი ინდიელთა ტომები დღესაც იუენებენ.

სონს, წაიკითხეთ ეს მეტად მხიარული წიგნი.

ირლანდიური სპაგები

ძველი კელტური თქმულებების როლი უარცხად დიდია შუასაუკუნეთა ევროპული ლიტერატურის განვითარებაში. თითქმის ყველა მაშინდელი პერსონაჟი და მოტივი კელტური თქმულებებიდან მოდის. ეს თქმულებები დიდად პოპულარულია დღესაც და მსოფლიოს თითქმის ყველა ენაზეა თარგმნილი. ქართულად „ირლანდიური საგები“ პირველად გამოვიდა. იგი შესანიშნავად არის თარგმნილი აწ განსვენებული მწერლის შოთა ჩანტლაძის მიერ. წიგნი ძალზე ლამაზად არის გამოცემული.

ოცდაშვიდი წელი აზიის ქვეყნებში

გაოჩენილმა ქართველმა მოგზაურმა რაფიელ დანიბეგაშვილმა 27 წლის განმავლობაში ხუთჯერ იმოგზაურა აზიის ქვეყნებში, ეკრძოდ, ინდოეთში, და დაწერა ფრიალ საინტერესო და შინაარსიანი ნაშრომი „ქართველი აზნაურის რაფიელ დანიბეგაშვილის მოგზაურობა ინდოეთში“, რომელიც 1816 წელს რუსულ ენაზე გამოიცა მოსკოვში.

რ. დანიბეგაშვილი ის ნაშრომის ტექსტი, ვრცელი კომენტარები და მისლამი მიძღვნილი ნარკვევი საკმაოდ სრულ წარმოდგენას გვაძლევს გაოჩენილი მოგზაურის საქმიანობის შესახებ.

წიგნში გამოყენებულია უახლესი საბრძოლო მასალები. წიგნი თარგმნილია პროფ. გიორგი ზარს დალიშვილის შრომა „მასავე ეკუთვნის შენიშვნები და წინასიტყვაობა“.

ბენიტო პერეს ბალდონი

დონია პარამატა, სარატოვსა

გაოჩენილი ესპანელი მწერალი ბენიტო პერეს გალდოსი კრიტიკული რეალიზმის თვალსაჩინო წარმომადგენელია. ორმოცდაათი წლის მანძილზე სამოცდაშვიდი რომანი, ოცამდე დრამა და კომედია დაწერა.

ესპანურ ლიტერატურაში ბენიტო პერესამდე არავის ასეთი მრავალძალით და სარკაზმით არ

ასტილ ლინდბერნი

ბიჭი და სახურავის ბინადარი პარლსონი

ამ წიგნში მოთხრობილია ჩვეულებრივი ბიჭის სენტი სენტისონის და მისი არაჩვეულებრივი მეგობრის — კარლსონის მხიარული თავგადასავალი.

კარლსონი სახურავზე დაშენებულ სახლში ცხოვრობს, ზურგზე პროპილერი აქვს და, წარმოიდგინეთ, დაფრინავს. დაატერს თითხ მუცელთან მიმაგრებულ დილაქს, პროპილერი დატრიალდება და კარლსონი მალა აიჭრება.

თუ გაინტერესებთ გაიგოთ, როგორ გაიცნო ბიჭმა კარლსონი და რა ფაქტორები გადახდით თავს ბიჭუნას და სახურავის ბინადარ კარლსონს.

საკაუზლო თქაუუვი

დავამოზანს

ხელიხელჩაიკიდებული ბავშვები წყალმდე წყალში დგებიან. ერთ-ერთი მოთამაშე შუა წრეში დგება, ხელთ ბაწარზე გამობმული მსუბუქი ბურთი უჭირავს. ტრიალებს და ცდილობს ფერხულში ჩამხდელ ბავშვს ბურთით თავში წაართვას. წრეში ჩამდგარნი ცდილობენ ბურთი თავიდან აიცილონ და წყალში ყვინთავენ. ვინც მარჯვედ ვერ მოიჭეკვა, თავს დროულად ვერ ჩამალავს წყალში და ბურთს ფერ აიცილებს, ერთი

საკაბიო ქულა ეჭურება. თამაში მანამდე გრძელდება, სანამ ერთი გარდა ყველა მოთამაშე 10-10 საკაბიომს არ მიიღებს. გამარჯვებული, ცხადია, ის ერთი იქნება და სწორედ ის უნდა ჩაიღვს მეორე ხელზე წრეში და ა. შ.

ბაწარბამოგებული ცურვა

ეს თამაში ხალისიანიც არის და თანაც ძალზე უწყობს ხელს ცურვის შესწავლას. მდინარეზე ან გუბურაზე ერთი ნაპირიდან მეორემდე მკაბრი თოკი ვაბამთ. ბაწარის ერთი ბოლო წელზე შემოიტყუთ, მეორე კი თოკზე გამობმულ ჭოჭონაქზე გადაადევით და ზედ სილით ან წყლით სავსე ვედრო ჩამოაბით. ვინც წყალზე დიდხანს იტივტივებს, გამარჯვებულიც ის არის.

ბურთი მიჯანსი

სამ-სამი ბავშვი 10-12 მეტრზე ერთ-ერთი პირისპირ დგება. ერთ-ერთი მხარეს ბურთი აქვს ხელთ და ცოცხალ სამიზნეს ესე-

აუსახავს შუასაუკუნეობრივი ზნე-ჩვეულებანი, ბნელეთის მოციქულთა რელიგიური ორპირობა, ფეოდალური რევოლუციის მთელი საშინელებანი. მწერალი დამატებელად ჩვენივს, რომ ასეთ დაბნულ გარემოში უკვლავური ჭანსალი, წმინდა და აღმამიწური დასაღუბად არის განწირული. ბენიტო პერეს გალდოსი 1920 წელს გარდაიცვალა. იგი ბოლომდე ერთგული დარჩა თავისი ახალგაზრდულ შეხედულებებსა.

ქართული ლიტერატურა საერთოდ ღარიბია ესპანურიდან თარგმნილი წიგნებით. მით უფრო გასახარია, რომ ჩვენში პირველად გამოდის ამ სახელოვანი ესპანელი მწერლის ორი რომანი.

რის. ვისაც ბურთი მოხვდება, იგი თამაშიდან გადის და მოწინააღმდე-

გეს ქულა ეწერება. ახლა ბურთი მეორე გუნდს გადაეცემა და ასე შედგებიანც ბოლომდე უწყვეტელი დარჩება, გამარჯვებულთა ის არის.

კამინის რომანი

ცხრა წელი ვაჯდა ერესტ ჰენიგუის გაოცებულნიდან, მაგამა დღემდე ზუსტად არავინ უყვარდა რას შეიცავდა მისი ზუსტად მაზარი არქივი — თითქმის 20 ათასი ხელნაწერი გვერდის მოცულობისა. ხელნაწერთა დიდი ნაწილი მწერალმა სიცოცხლეშივე ჩაახარა კუბის ბაჰს და დღემდე სიცილით ინახავდა. მწერლის ქვრივის დაგალებით, ექვსი თვის თავადებელი შრომის შედეგად, პენსიონის უნივერსიტეტის ორმა პროფესორმა დაამთავრა მწერლის არქივის ინვენტარიზება. აღმოჩნდა 885 დოკუმენტი. აქედან 4 რომანი, 19 მოთხრობა, 28 ლექსი, 11 ნარკვევი, აგრეთვე, უამრავი ჩანაწერი და წერილები. ამთაგან ყველაზე მნიშვნელოვანია რომანი „ქომი ბრინი“. ამ რომანის არსებობის ამბავი დღემდე არავინ იცოდა. იგი 1927 წელსაა დაწერილი, ჰენიგუის პირველი მნიშვნელოვანი ნაწარმოებია — „ფოსტაბ“ გამოქვეყნებიდან ერთი წლის შემდეგ. „ქომი ბრინი“ ახალაზრდა ქაცის თავდაუხადავლად, რომელიც რევოლუციონერ მამას გაეჯა ჩეკავლან პარუს.

ახალენილი ოცნება

ბრაზლოშია უკვლავ ხნიერ აღამაინად ითვლება ქალაქ მენტეირის მკვიდრი ქალი გლოსტრია ფერეია და სილვა, რომელმაც დაზალებს 126-ე წელი იზეინა. ღრმა სიბერის მიუხედავად, იგი თითონ ართმევს თავს ოქაზურ საქმეებს, თვითონ იყრავს და 114 წლის უტროს დასაც უკვარც ტანსამოსს, თანაც უსათავად უყრის ნებსში ძალს, როცა რამბრიორებმა გლისტირას ჰეთხეს, რას იზამდო, ცხოვრება თავიდან რომ დაეგრეურო, მანაც უპასუხა: „უცილებლად ვისწავლავდი წერა-კითხვას. ნასწავლი კაცი, რაც არ უნდა იყოს, უფრო ადვილად იზოვის სამუშაოს“.

შთაპარსდარღობის რეზუმე

1841 წელს შეტად უცნაური ბრძოლა გამართა არგენტინისა და ურუგვაის საზღვაო ფლოტებს შორის. ურუგვაის ფლოტს ამერიკელი კაპიტანი ჯონ კო მეიუაუროზი, არგენტინისა — ინგლისელი აღმზილი უილიამ ბრაუნე. გახუტებული ბრძოლის დროს ურუგვაელთა მთავარსარდალმა შეიტყო, რომ საარტილერიო ჭურვების მარაგი უთავ-

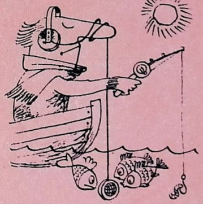
დებოდათ, ის იყო უკვე ფარ-მლის დეკორაციის აპარებდა, რომ მოახსენეს, საუბარმა რომ ხომალდზე დიდი მარაგია... მოკლდა... ური ავსილია. თანაც უკვირს კვერბის უკლები ზუსტად ემთხვევა ჭურვის ყალბის. ეს ყველი დიდი ხანი იწყო იქ და ძალზე გამაგრებულყო, კაბიტანმა კომ დაუყოვნებლივ ბრძანა, ქვეშეხები უკვირს კვერბით დატენილ და საცდელად გაისროდლიო. მეტი არც იყო საჭირო: მოწინააღმდეგე ჯერ დაიბნა, მეორე კი პანიკამ მოიცვა. არგენტინელებმა იფიქრეს, ჩვენს წინააღმდეგ რაღაც ახალი საიდუმლო იარაღი გამოიყენეს. მათმა მთავარსარდალმა საჩქაროდ უკან დახევის ბრძანება გასცა.

ბოლო აღვილამ — აღმზინი

აშშს ზოროლოვებმა შეადგინეს ცხოველოთა სია იმ უურადლებს მიხედვით, რასაც ისინი ქუჩაზე გადასვლისას იჩენენ. პირველი ადგილზე აღმზინდა ბატი, იგი თითქმის არასოდეს მოუვება ბოლმე მანქანის ქვეშ. მეორე და მესამე ადგილი დაიკავებს ღრმა და კატამ. ძაღლმა და ქაობამ მეოთხე ადგილი გაიკავა. ბოლო ადგილზე აღმზინი გამოვიდა.

ჩუხამ, თეხებოვო!

იაპონიაში ელექტრონულმა ფირმამ გამოვიდა სპეციალური ხელსაწყო „ივეტების დაპარაკის“ მოსამზენად. ეს ხელსაწყო აძლიერებს ბეგრებს, რომლებსაც იღვრები გამოსცემენ. ასე რომ, ამ აპარატით აგებული მეოვეტებს ადვილად შეუძლია განსაზღვროს სად და რა სიღრმეზე ჩაუშვას ანკისი.

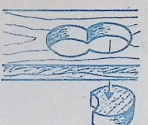
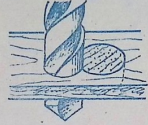

რატომ არის ქათმის ხომლი ასე გამერილი?

ამერიკელმა მეცნიერებმა გამოაკვირეს, რომ მგერინელებობის ფერებში სტერილური საკვებით გამოზრდილი ქათმის ხომლი სრულიად უმეღურია. თუმცე საქმე ბაქტერიებშია, რომლებიც ბლომად ჰყავთ ჩვეულებრივ საქათმეში რომინადრე ქათმებს. მეცნიერების აზრით, სწორედ ეს ბაქტერიები ახდენენ იმ ნივთიერებათა სინთეზს, ქათმის ხომლის ასე გემოილს რომ ხდის.

არ გემორჩილება — წამ-
დაღუწმ გასხვდება და
გაბურღულ ნახვრეტში
ჩახტომას ცდილობს. თუ
გინდა ეს უსიამოვნება
თავიდან აიცილო, გაბურ-
ღულ ნახვრეტს კორპი

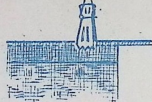

დაუცვი და მეორის გა-
ბურღვა ისე დაიწყო, კორ-
პის ამოღება არ გაძნელ-
დება და ნახვრეტებიც
პროპორციული გამოვა.
ძნელად მისაღწევ რე-
ტალებსა და კვანძებს თუ

გინდა ზეთი კარგად წა-
ცხვოს, საზეთურს ცხვირ-
ზე პლასტმასის წვერილი
მილი წამოაცვი.

რკინის კარნიზზე ჩამო-
კიდებულ ფარდას ლი-
თონის საშხარის საიმი-
დოდ ვერ ჰკიდებს პირს
— ფარდა ხშირად გაუს-
ხვტება ხოლმე კბილა-

ნებს, ამის თავიდან ასა-
ცილებლად ფარდის სა-
თვე გადკეივრ და შიგ
კანაფი გაატარე. ამის შემ-
დეგ ფარდა სამაგრებს
ველარ გაუქცევა.

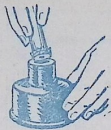
სათვალის შინა სიცივე-
ში დაიორთქლება ხოლმე
და მხედველობას აბრკო-
ლებს. ამის დასაფრთხი-
ლება იოლია. აიღე საოქ-
ონი და მინას ორივე მხა-
რეზე თხლად გაუსვ-ვა-
მოუსვი. მერე მინები შა-
ლის მშრალი ნაჭრით გა-
აპრიალე და ნუღარ იდარ-
დებ, სათვალე აღარ და-
იორთქლება.

კედლიდან ან სხვა რა-
იმე საგნიდან ზეთოვანი
საღებავს აფხეკა თუ გი-
ნდა, წინაწინ ასეთი რა-
მე უნდა გააკეთო: საღება-
ვიან საგანს ალუმინის
ფურცელი დააღე და ზედ
ცხელი უთო გაუსვ-გამო-
უსვი, საღებავი გაღვებვა
და იოლად აიფხეკება.

ხანგრძლივი ხმარების
შემდეგ ვანტუხის სახე-
ლური ფოსლონი აღარ მავ-
რდება. აიღე ლიმონათის
ან „ბორჯომის“ ბოთლის
ლითონის ხუფი, ხის
ტარს თავზე წამოაცვი,
ზემოდან ლურსმანი და-
აქედე და სახელური ასე
ჩამაგრე ფოსლონი.

როცა ერთმანეთის გვე-
რდით ორი ნახვრეტის გა-
ბურღვა გინდა, ბურღი

ს ა კ ი ე ბ ე ლ ი

წულუკიძე რ. — ხუთწლედის ნაბიჯები (წერილი)	1	მოსწავლე თა შემომქმედება	19
ბახტაძე გ. — ოქროსვარსკვლავიანი (ნარკვევი)	4	პრემ ჩანდი — თქმულება რამაზე (მოთხრობა)	26
პაპუაშვილი გ. — სალამური (მოთხრობა)	6	საინტერესო თემაზე	29
ტიფინაძე გ. — ახალი ლექსები	9	ახალი წიგნები	30
ანთაძე თ. — გზები მიწისქვეშეთში (წერილი)	10	სახაფხულო თამაშები	30
ჩაჩანიძე რ. — თთხასმეცხრე კვარატი (ფანტასტი- კური მოთხრობა, დასასრული)	12	ჯადოსნური სარკე	31
		გამოგადგები	32
		ცხრაკლიტული	3.

გარეანის პირველ გვერდზე „ჩვენი ენა“, მხატვარი მ.ლ. ანდროსაძე.

მთავარი რედაქტორი ბებულაძე შალვა.
სარედაქციო კოლეგია: შოთა ბებულაძე, ნოდარ გუგუშვილი, შოთა ლევანიანი,
სამრო კლდიაშვილი, მურბან ლიბანიანი, ზურაბ ლეჟაშვილი (პ/მგ. მიდვანი), მარიჯანი,
თენგიზ ხახოსიაძე, ბიორჯომის ფონდის რედაქტორი.

ჩვენი მისამართი:
თბილისი, ლენინის ქ. № 14,
ტელეფონი:
რედაქტორის — 93-97-05
— 93-31-81
პ/მგ. მიდვანის
93-97-08 93-93-05
გამომცემის — 93-97-02
93-97-01

საქკაცის გამომცემლობის სტამბა, თბილისი ლენინის ქ. № 14.
«ПИОНЕРИ», на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии
Типография изд-ва ЦК КП Грузии. Тбилиси, ул. Ленина № 14.
გადაცემა დასრულდა 19/IV-71 წ. ხელმოწერილია დასამუშავდა 17/IV-71 წ. ქალაქი ფორმატი
60X90/4. ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 4. საიდრიტო-სავარგულეობა თაბაჩა 4,18.
შეგ. № 1479. ტირ. 124.065. უკ 02042.

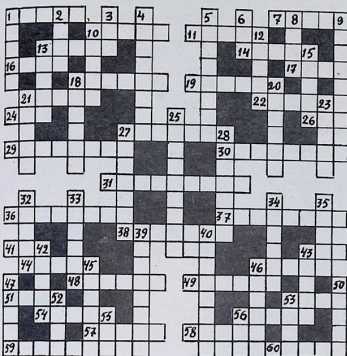
ფაბი
20
კაპი

რედაქციაში უწყისული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ.
თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ეწეობათ.

პ ო რ ი ზ ნ ტ ა ლ უ რ ა დ :

1. რასიზმის მოწინააღმდეგე ჩანს, რომელიც ვერაგულად მოკლეს; 7. იტალიელი ფეხბურთის ვეტერანი, აქვამად აწერინელი; 10. თურქული ნაპროზობის ხალხები მდინარისა და წყლის აღნიშვნელი

მადგენელი ნაწილი; 27. კუნძული სამხრეთ ევროპაში; 29. ქართული პოეტი; 30. მოსკოვის „სხარტაკის“ ვეტერანი მესაერი; 31. მოყვარე რესპუბლიკა; 32. ჭავჭავის ტბა; 37. ევროპის სახელმწიფო; 38. ამერიკის კოსმოსური ხომალდი.

ტერმინი; 11. მცენარე, რომელიც ფართოდ გამოიყენება საქსოვად; 13. დასავლეთ ციმბირის შიშაინ მხარე; 14. გარეული ცხოველი; 16. საბჭოთა მოქალაქე; 17. ინდონეზიის ერთ-ერთი კუნძული; 18. ქალაქი აღმანეთში; 19. საქართველოს მდინარე; 21. აფხაზი პოეტი; 22. მდინარე კოლხის არაბული სახელწოდება; 24. მწერი; 26. სიტყვის შე-

ღის სახელწოდება; 41. ფართობის საზომი ერთეული ძველად; 43. ანტონ ფურცელაძის რომანის „მატი ზვიტია“ ერთ-ერთი პერსონაჟი; 44. აღმოსავლეთ ინდოეთის შტატი; 46. აზერბაიჯანული სატირული ეპოპოსიტული ტურნალი; 48. აღრე მონომოლოგიური სახელწოდება აღმოსავლეთ საქართველოში; 49. ცნობილი იტალიელი ფეხბურთელი; 51.

ფოლადისაგან დამზადებული საქრელი; 53. ქალაქი ნორვეგიაში; 54. „პალიატოსის ტბის“ ერთ-ერთი მოქმედი პირი; 56. ატლანტიკური ოლქის კავკასიაში; 57. სპარტაოს ანსამბლი; 58. ძველი რომეთის ქალაქი; 59. სამხრეთ იტალიის ვულკანური კუნძული; 60. ინგლისის ქალაქი.

ვ ე რ ტ ი ს ა ლ უ რ ა დ : 1. იამონის ქალაქი; 2. ადამიანის შინაგანი ორგანი; 3. სუბტროპიკული მცენარე; 4. სახელმწიფო ინდონეზიის ნახევარკუნძულზე; 5. XIX საუკუნის რუს ზღვაოსანი; 6. ციმბირის მდინარე; 8. ევროპის ერთ-ერთი უძველესი ქალაქი; 9. შვეიცარიის ქალაქი; 10. ევროპის სახელმწიფო; 12. გარეული ცხოველი; 13. ტბისის შტატი ქალაქი (აშშ); 16. ღმანისის რაიონის სოფელი; 18. საბჭოთა კოსმონავტი; 20. ევროპის სახელმწიფო; 21. აფრიკის სახელმწიფო; 23. უბანი ძველ თბილისში; 25. ინგლისის ქალაქი; 27. დასავლეთ პოლონეთის ოლქი; 28. დიდი ბრიტანეთის უძველესი სახელმწიფო; 32. აფრიკის უდიდესი ქალაქი; 38. თვე; 34. საქართველოს ძველი სახელწოდება; 35. სანახობა; 39. ბოსნიელი; 40. საბჭოთა მათემატიკოსი; 42. აზიის სახელმწიფო; 43. ლიტერატურული ჟანრი; 45. ქართლის რაიონის სოფელი; 46. სპორტული შეჯიბრის ერთ-ერთი სახე; 47. ინგლისის სახელმწიფო არაბეთის ნახევარკუნძულზე; 50. ჩეხოსლოვაკიელი მოქალაქე; 52. წყლის სახეობა; 53. ციფრი; 55. ჩრდილოეთ ამერიკის ტბა; 56. კავკასიის ერთ-ერთი ერის წარმოადგენელი.

ნ მ ზ ბ რ მ რ ზ ლ ი ბ, ფართობის რაოდენობის VIII კლასის მოსწავლე.

პ ა ს უ ზ ი
№ 5-ში
მ ო თ ა ვ ს ე პ ა ლ ე
„მ ხ რ ა ქ ე ლ ი გ უ ლ ე ჯ“
პ რ ო ს მ ო რ დ ი

ვერტიკალურად: 1. მახარაბე; 2. ქარი; 3. აღდანი; 4. ალტი; 5. კუნდონი; 6. ოტელი; 7. ტრავატი; 8. ორი; 11. ივი; 16. თრია; 17. კიფე; 20. ური; 21. ტალღოვანი; 22. ანალიზი; 23. ახმა; 25. იმანი; 26. იავი; 31. ოსლო; 32. უშალი; 33. ინაშვილი; 36. ირეულსკი; 39. შტორმი; 40. ტელევი; 41. რაინი; 43. ინა; 44. ათენი; 45. რვა; 46. მარტი.

ჰ ო რ ი ზ ნ ტ ა ლ უ რ ა დ : 3. მარნეული; 9. უმბიტერი; 10. ისტრი; 12. ბასრი; 13. ფლავი; 14. ინდი; 15. იანი; 18. მჰაფორი; 19. კარატი; 20. ურთა; 21. ტანი; 23. არა; 24. ასო; 26. ერარი; 27. იოლი; 29. უნარი; 30. ასო; 34. როვა; 35. იაკი; 37. ანელი; 38. ყავარი; 42. ეტლი; 45. როვე; 47. ავუი; 48. კანტი; 49. აფეზი; 50. ელიზიზი; 51. სპარტატი.

შ ბ რ ა ლ ბ

მარჯვლითის მარცხლით აღნიშნული ნაყოფის წინა ორი მხარეა მხოლოდ ჩვენთვის საყოფი. ერთიც — ფიჭვის ან მანვის ანაქტის სახელი, სურნელის აქვეს და იქნის როგორც საწითელი; შეკრიბე, რომ შარადის აზრი გახდის ნათელი, — ქალაქს შუა მიგვლავს ჭადრის ხეთა ამალით, ვერცხლის ფურაის უწინავეს ცეკვი სიო ფრთაჟალი.

შ. ახირანაშვილი.

ქ ა ლ ა მ ს
ს ა ხ ს ლ ბ ი

ც არ ი ე ლ ი უ ჯ რ ე ბ ი შე ვ ა ს ე თ ს მ ო ფ ე ა ნ ზ ე და ბ ო ლ ო ვ ე ბ ე ლ ი სა ბ ჭ ო თ ა ქ ა ლ ა ქ ე ბ ი ს ს ა ხ ე ლ ე ბ ი თ .

ე ლ უ რ ა დ გ ი ო რ ბ ა მ ი, ბ ა თ უ მ ს ნ . ბ ა რ ა თ ა შ ი ე ლ ს სა ხ ე ლ ო ბ ის მ ე - 2 სა შ უ ლ ო ს კ ო ლ ა - ი ნ ტ რ - ნ ა ტ ის IX კ ლ ა ს ის მ ო ს წ ა ვ ლ ე .

გორე ჯეორგი

გორე ჯეორგი

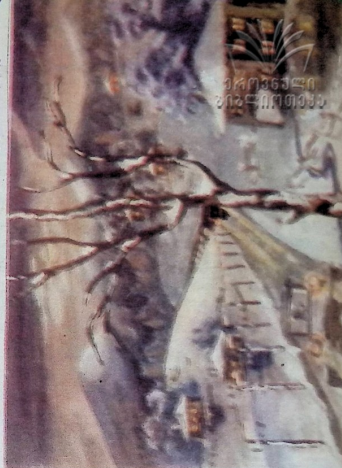
ნაბურთოები.

თიანე აბუაშვილი.
V კლ. მოწვევა.

499/104

დავით უღრელიძე,
მხარობს X & სკ. სკოლის
V კლასის მოწვევა.

განთრის ღამე.

ქვეყნული
ბიბლიოთეკა

ИНДЕКС

სოფლად ფოსტა მოვიდა.

ელეზა ჯაბაძე, ახალციხის
ჩაიხის სოფ. აჭურის სკ. სკოლის
VII კლასის მოწვევა.

ბანდანი შემეხვება.

გ. აბაბული,
ღუმუთის ჩაიხი, სოფ. ბარბახი.